

TOIVO MIKAEL
KIVIMÄKI

1886 · 5 · 6 · 1956

Juhlajulkaisu

SUOMALAINEN LAKIMIESYHDISTYS

TÄTÄ JULKAISUA ON PAINETTU
1400 NUMEROIMATONTA JA 100
NUMEROITUA KAPPALETTA

ISBN 978-951-855-880-7 (PDF)

SUOMALAISEN
LAKIMIESYHDISTYKSEN JULKAISUJA
C-SARJA N:o 4

TOIVO MIKAEL KIVIMÄKI

Juhlajulkaisu

TOIMITUSKUNTA

AARNE REKOLA

A. R. HEIKONEN A. K. IKKALA

REINO ERMA

Matti Ylöstalo

Vekselitakaus

1. Vekselitakaus eroaa kaikista muista vekselisitoumuksista siinä, että sillä on vain vakuustarkoitus ja että se tämän tarkoituksensa ilmaisee avoimesti. Tämä piirre, samalla kun se aiheuttaa erityisiä oikeudellisia ongelmia, tarjoaa myös selityksen siihen, että vekselitakaus (aval) useissa maissa ei ole erityisen yleinen eikä suosittu.¹ Mainitusta syystä johtuen vekselitakaus näet paljastaa vält-

¹ Tämänlaisia ilmoituksia tavataan eri maiden kirjallisuudessa: *Liljenstrand*, Om Kredit och Vexlar (Helsingfors 1880) s. 138, Ehdotus vekselilaiksi (1920) s. 45, *G. Granfelt*, Den finska växelrättens grunddrag (Helsingfors 1916) s. 168.

Quassowski—Albrecht, Wechselgesetz (Berlin 1934) s. 187 ja *Baumbach—Hefermehl*, Wechselgesetz und Scheckgesetz (3 Aufl. Berlin 1951) s. 104, *Hueck*, Recht der Wertpapiere (5. Aufl. Berlin 1949) s. 75 sekä *Jacobi*, Wechsel- und Scheckrecht unter Berücksichtigung des ausländischen Rechts, Münsterische Beiträge zur Rechts- und Staatswissenschaft, Heft 2, (Berlin 1954—1955) s. 673.

Staehelin sen., Aval und Bürgschaft, Festgabe der Basler Juristenfakultät zum Schweizerischen Juristentag 1942. Basler Studien zur Rechtswissenschaft, Heft 15 (Basel 1942) s. 35.

Seuraavassa esityksessä usein toistuvia lyhennyksiä:

Comptes rendus = Comptes rendus de la conférence internationale pour l'unification du droit en matière de lettres de change, billets à ordre et chèques. Tenue à Genève, du 13 mai au 7 juin 1930. Société des nations No officiel C. 360. M. 151. 1930. II.

Haag 1910 Actes = Conférence de la Haye pour l'unification du droit relatif à la lettre de change etc. 1910. Actes. Ministère des affaires étrangères.

Haag 1910 Documents = kuten ed. Documents.

Haag 1912 Actes I ja II = Deuxième conférence de la Haye pour l'unification du droit en matière de lettre de change, de billets à ordre et chèque 1912. Actes I ja II. Ministère des affaires étrangères.

Haag 1912 Documents = kuten ed. Documents.

tämättä yhtä tai useampaa vekselivelallista kohdanneen luottamuksen puutteen. Tämän vuoksi vekselitakauksen asemesta turvaututaan mieluummin muihin vekselisitoumuksiin silloinkin, kun sitoumus annetaan vain lisävakuudeksi jonkun vekselivelallisen sitoumuksesta. Vakuuden antaja kirjoittautuu vekseliin asettajaksi tai siirtäjäksi tahi, milloin tällaista vastuuta ei pidetä riittävänä, hyväksyjäksi. Näissä tapauksissa ei ole kysymys vekselitakauksesta vaan ns. peitelystä vekselin takaaamisesta (*fidejussio cambiaria palliata*), jota vekselitakauksesta annetut säännökset eivät koske. »Takaajan» vastuu riippuu hänen asemastaan vekselissä ja jää arvosteltavaksi yleisten vekselioikeudellisten säännösten mukaan.²

Vekselitakauksen erityisenä etuna mainitaan mm. se että tällainen takaus voidaan antaa — turvautumatta peiteltyihin vekselitoimiin —

² Peittelystä vekselin takaaamisesta ks. esim. *Grünhut*, Wechselrecht II (Leipzig 1897) s. 23 m. 7; *Wieland*, Der Wechsel und seine civilrechtlichen Grundlagen (Basel 1901) s. 244—247, 250—251; *Ussing*, Kaution (København 1928) s. 82 m. 17, 381—382 ja *Enkelte Kontrakter* (København 1946) s. 128; *Lescot—Roblot*, Les effets de commerce I (Paris 1953) s. 581—582, *Staehelin*, Aval und Bürgschaft s. 29 ss. ja *Zimmermann*, Avalrechtsfragen, Band 41 Schweizerische Juristenzeitung — Revue suisse de jurisprudence (1945) s. 252—253.

Kotimaisesta oikeuskäytännöstä ks. KKO 1947 II 125: Sittenkun X oli sopimus-kirjalla luovuttanut A:lle arvopapereita 150.000 markan hinnasta, oli A kauppahinnan suorituksiksi tunnustanut X:lle 150.000 määräisen vekselin, jonka maksamisesta myöskin B ja C olivat sitoutuneet vastuuseen kirjoittamalla B itsensä vekselin asettajaksi ja siirtäjäksi sekä C siirtäjäksi. X siirsi vekselin perittäväksi pankkiin, josta C sen lunasti. C:n kanteesta veloitettiin B suorittamaan C:lle vekselin määrä korkoineen ja kuluineen sekä provisiota kolme sadannesta vekselin määrästä, vähennettynä kuitenkin sillä määrällä, mikä A:n puolesta oli vekselistä maksettu. Vähemmistöön jäänyt jäsen hyväksyi esittelijän mietinnön, jonka mukaan siihen nähden, että C oli saanut vekselin B:ltä vastikkeetta vaan ei kuitenkaan lahjaksi, B:n ei ollut katsottava olleen C:lle vastuussa vekselin maksamisesta eikä se seikka, että C oli takautumisvastuunsa mukaisesti lunastanut vekselin pankista voinut huonontaa B:n asemaa, kanne oli hylättävä.

Pankkien ja teollisuuden lyhytaikainen ulkomainen luotonotto voi tapahtua sillä tavoin, että kotimaan pankki tai teollisuuden harjoittaja asettaa ulkomaan pankin maksettavaksi vekselin, joka sitten, kun ulkomaan pankki on sen hyväksynyt, muutetaan rahaksi avoimilla markkinoilla; ulkomaan pankki, joka asiallisesti »taka» vekselin, perii hyväksymisestään provision. Ks. tästä toiminnasta esim. *Korpisaari*, Raha ja pankit (Porvoo 1930) s. 357 sekä *Kaste—Pietiläinen—Salonen*, Puutavaran vientikaupan pankkiasiat (Helsinki 1954) s. 31—33. — N.s. kotimaisista luottovkseleista *Korpisaari* m.t. s. 358—359.

jo ennen vekselin kierron alkamista asettajan vekselisitoumuksen vakuudeksi³ ja milloin hyvänsä vekselin ollessa liikkeellä sekä kierron päätyttyä, vieläpä vekselin eräännyttyä maksettavaksi.⁴ Takaaja voi myös ilmaista, kenen vekselivelallisen sitoumuksesta takaus annetaan, millä on tärkeä merkitys arvosteltaessa takaajan vastuuta ja hänen suorittamansa maksun oikeusvaikutuksia. Toiselta puolen vekselinhaltija voi avoimen vekselitakauksen kautta saada paremman oikeuden kuin esim. salliessaan »takaajan» kirjoittautumisen vekselin siirtäjäksi tai asettajaksi, niin kuin takaajan oikeusasemaa jälempänä selviteltäessä voidaan yksityiskohtaisemmin todeta. Luotolle turmiollista aiheetonta julkisuutta voidaan jossain määrin vähentää merkitsemällä aval vekselin jäljennökseen. Vielä paremmin siltä vältytään niissä maissa, joissa toisin kuin Suomessa on sallittu vekselitakauksen antaminen erillisessä asiakirjassa (aval par acte séparé).⁵

³ Ks. esim. *Ripert*, *Traité élémentaire de droit commercial* (3 ed. Paris 1955) s. 750 sekä *Quassowski—Albrecht*, m.t. s. 189.

⁴ *O. Hj. Granfelt*, *Lärobok i Finlands gällande växelrätt och checkrätt* (Helsingfors 1944) s. 63, *Jacobi* m.t. s. 674 ja *Stranz*, *Wechselgesetz. Kommentar ursprünglich bearbeitet von J. Stranz und M. Stranz. 14 Auflage erläutert von Martin Stranz.* (Berlin 1952) s. 201 sekä käytännöstä Italian kassatio-oikeuden t. 14.1.1941 ja Genuan corte d'appello 5.2.1937, *Caemmerer*, *Internationale Rechtsprechung zum Genfer einheitlichen Wechsel- und Scheckrecht*, herausgegeben von Ernst von Caemmerer. *Materialien zum ausländischen und internationalen Privatrecht* herausgegeben von Max-Planck-Institut für ausländisches und internationales Privatrecht 3. (Tübingen 1954) s. 190. — Samoin jo vanhemman oikeuden kannalta *G. Granfelt* m.t. s. 170.

⁵ Tästä jälempänä n:o 13 jälkeen.

Vekselitakauksen käytöstä on kirjallisuudesta saatavissa mm. seuraavia tietoja.

Ranskassa mainitaan mm. julkisten tai puolivirallisten rahalaitosten edistävän niitä toimia, joiden edistämiseksi laitoksia on perustettu, antamalla vekselitakauksia. Viljakaupan alalla sanotaan olevan yleistä, että viljan ensiostaja antaa tuottajalle jonkun rahalaitoksen takaaman vekselisitoumuksen. Tällaisten takausten määrän ilmoitetaan olleen tuotantokautena 1951—1952 n. 200 miljardia frangia. Ks. *Lescot—Roblot* I s. 545—546. Vilkastunut luottovakuutustoiminta käyttää myös hyväkseen vekselitakaussäännöstöä, *Ripert*, m.t. s. 750 ja *Hélène Sinay*, *La situation juridique de donneur d'aval*, *Revue trimestrielle de droit commercial*, Vol. VI (1953) s. 43—48.

Tanskassa sanotaan pankkien tukevan asiakkaitaan, kun on kysymys suurista vekseleistä, niitä takaamalla, *Ussing*, *Enkelte kontrakter* (2. Udgave, København 1946) s. 128.

2. Vekselitakaus on ollut käytännössä jo keskiajalla ja siitä oli säännöksiä mm. erinäisten Italian kauppakaupunkien vekselistatuuteissa, esim. Bergamon vekselisäännössä vuodelta 1457 ja Bolognan vastaavassa laissa vuodelta 1509. Ranskan tunnettu *Ordonnance sur la commerce* (1673) ja *Code de commerce* (1807) sisälsivät säännöksiä aval'ista. Säännöksille oli yhteistä se, että vekselitakaus niiden mukaan tuotti vekselioikeudellisen saamisen velkojalle ja että saaminen oli enemmän tai vähemmän itsenäinen suhteessa pääsaamiseen.⁶ Mutta muutoin vekselitakausta koskevat säännökset ja käsitykset olivat kirjavia ja niiden yhtenäistämiseen pyrittiin useissa viime vuosisadalla pidetyissä kaupp- ja vekselioikeuden yhdenmukaistamista tarkoittavissa kansainvälisissä neuvotteluissa, mm. Antwerpenin ja Brysselin kokouksissa

Sveitsissä on mainittu avalin käyneen viime aikoina entistä yleisemmäksi, *Zimmermann, Avalrechtsfragen, Schweizerische Juristenzeitung — Revue suisse de jurisprudence, Band 41 (1945) s. 245*. Tähän on kuitenkin osasyynä, niin kuin kirjoituksessa mainitaan, Sveitsin uusi 1942 voimaan tullut siviilioikeuden takausta koskeva lainsäädäntö. Sen erinäisiä säännöksiä (muotomääräyksiä, suostumuksenvaraisuutta koskevia säännöksiä) on ilmeisesti pyritty välttämään turvautumalla vekselioikeudellisiin sitoumuksiin, joita siviilioikeudelliset säännökset eivät ainakaan välittömästi koske. Vrt. myös Zimmermannin käsitystä tukevaa oikeuskäytäntöä, jota *Caemmerer s. 186—188* selostaa. — Vrt. kuitenkin *Probst, Die Wechselbürgschaft im Verhältnis zum Bürgschaftsrecht im allgemeinen, Jahrbuch der Basler Juristenfakultät XXII—XXIV Heft 1943—1945 (Basel 1946) s. 257—259*, jossa on päinvastaisia väitteitä kuin Zimmermannin artikkelissa.

Suomen liike-elämässä vekselitakaus on suhteellisen harvinainen. Tuontikaupan alalla tavataan kuitenkin kauppaehtoja, joiden mukaan laivauspaperit, jotka lähetetään myyjän pankin kautta takäläiselle pankille, on luovutettava ostajalle vain tämän hyväksymää ja pankin takaamaa vekseliä vastaan. Kun pankki ei anna takausta varmistautumatta siitä, että ostajalla on asianmukainen tuontilupa ja että valuutansäännöstelymääräysten mukaisesti vekselin määrä on disponoitavissa, on aval myyjälle tärkeä.

Vrt. *Palmgren—Olsson, Kauppaoikeutta liikemiehelle (3. painos Helsinki 1954) s. 214 m. 1.*

⁶ Historiikista tarkemmin ks. esim. *Wiesendanger, Ueber das Aval. Diss. (Zürich 1917) s. 5—23* ja *Probst, Die Wechselbürgschaft im Verhältniss zum Bürgschaftsrecht im allgemeinen. Diss. (Basel 1945, moniste) s. 31—52*.

Aval sanan alkuperästä on eri käsityksiä. Yleisimmin ollaan sitä mieltä, että sana on johdettavissa muinaisranskan ilmaisusta »a valle»; val on merkinnyt laaksoa ja alhoa ja olisi yhteydessä sen tavan kanssa, jonka mukaan aval on merkitty päävelallisen nimikirjoituksen alapuolelle; jotkut yhdistävät sanat aval ja ad valorem. Ks. näistä ja muista selityksistä esim. *Lescot—Roblot I s. 545, Jacobi m.t. s. 672 m. 7*.

1885 ja 1888.⁷ Perusteellisen selvittelyn ja monipuolisen harkinnan kohteeksi joutui säännöstö Haagin vekselioikeuskonferensseissa 1910 ja 1912. Pääasiassa Haagissa luodulle perustalle rakentuvat Genèven kokouksessa 1930 hyväksytyt säännökset.⁸

Aikaisemmassa kotimaisessa vekselioikeudessa vekselitakauksesta ei ollut erityisiä säännöksiä. Vain ohimennen siihen viitattiin 1858 vuoden vekselisäännön 89 § 2 momentissa.⁹ Voimassa olevat vekselitakausta koskevat erityissäännökset sisältyvät pääasiassa vekselilain 30—32 §:iin, jota paitsi on otettava lukuun lain 45 § 2 mom. 46, 47, 55, 67, 68, 77 ja 90 §:t sekä Genèven vekselioikeussopimuksen II Liitteen 4 ja 23 art. määräykset. — Vekselitakauksen läheinen rinnakkaissäännöstö on shekkitakaus, josta säädetään shekkilain 26—27 §:issä.¹⁰

3. Vekselin takaajana voi lain mukaan olla kolmas mies tai vekselivelallinenkin.¹¹ Se seikka, että avalisti jo aikaisemmin on vekselivelallisena, ei siis estä häntä antamasta vekselitakausta samaan vekse-

⁷ Tästä esim. *F. Meyer*, *Das Weltwechselrecht* (Berlin 1909) II s. 266—267 ja *Wiesendanger* m.t. s. 31—39.

⁸ Säännösten syntyhistoriasta tarkemmin esim. *Hupka*, *Das einheitliche Wechselrecht der Genfer Verträge* (Wien 1934) s. 76—83.

Haagin ensimmäisen vekselioikeuskonferenssin osanottajavaltioille osoitettuun kysymykseen (n:o 15), joka koski avalin tarpeellisuutta, vastasivat valtiot myöntävästi ja kokouksessa miltei yksimielisesti omaksuttiin sama käsitys. Englannin valtuutetun ilmoituksen mukaan hänen maansa kielteinen kanta oli enemmän näennäinen, kun näet Englannissa jokaista nimikirjoituksensa vekseliin merkinnyttä pidettiin siitä vastuussa olevana. Ks. *Sir Mackenzie Chalmers*, Haag 1910 *Actes* s. 43. Vrt. myös Amerikan Yhdysvaltojen vastausta, Haag 1910 *Documents* s. 85.

⁹ Tästä esim. *G. Granfelt*, m.t. ss. 169—172 sekä *Granfelt*, *Finlands växelrätt i sammandrag* (Helsingfors 1926) s. 52—54.

¹⁰ Tästä lähemmin esim. *Grönvall—Heikonen*, *Vekseli- ja shekkilait selityksi-neen*. 2. painos (Porvoo 1951) s. 120—121, *Stub C. Holmboe*, *Lov om checker*, *Skrifter utgitt av den norske bankforening* Nr 43 (Oslo 1932) s. 59—61, *Helper*, *Veksel-loven og checkloven af 1932* (København 1932) s. 383—385 sekä *Jacobi* m.t. ss. 691—693. — Mitään merkitystä ei shekkitakauksella, joka pankkikäytännössä on harvinaisen, ole ollut oikeuskäytännössä. Caemmererin e.m. teoksessa, johon on koottu Genèven vekseli- ja shekkikonventioon liittyneiden eri maiden — Suomen osalla on aukko — oikeuskäytäntöä, ei mainita ainoatakaan shekkitakausta koskevaa ratkaisua, ks. s. 424—425.

¹¹ VekseliL 30 § 2 mom. Ks. tämän säännöksen esihistoriasta esim. *Hupka* s. 88.

liin perustuvasta saamisesta. Aval voi tällöinkin lisätä vekselinhaltijan oikeuksia: esim. siirtäjä merkitsee takauksen asettajan tai hyväksyjän velasta.¹² Tällainen vekselitakaus on riidattomasti sitova, mutta kiistaan on pantu, vekselilain väljistä sanamuodosta huolimatta, sellaisen vekselitakauksen sitovuus, joka tosin lisää takauksen antajan vekselivastuuta mutta ei samalla vekselinhaltijan oikeutta.¹³ Tuskin kuitenkaan on riittäviä perusteita evätä tällaisen takauksen sitovuus, jos kohta sellaisella ei ole sanottavasti käytännöllistä merkitystä. Itse asiassa lienee oikeinta nykyisen vekselilain kannalta katsoa, että myös ankarammin ehdoin ennestään vastuussa olevan vekselivelallisen antama aval, joka sinänsä ei lainkaan lisää antajansa vekselivastuuta, on oikeustoimena pätevä.¹⁴ Silläkin saattaa olla oma tehtävänsä. Niinpä myöhempää sitoumusta ei ehkä kohta pätemättömyysperuste,¹⁵ joka on rasittanut ensi sitoumusta, tai jälkimmäisen sitoumuksen antamiseen liittyvät tosiasiat ovat todistelun puolesta eri asemassa kuin ensisitoumuksen syntyolosuhteet.¹⁶ Ei näin ollen pitäne aivan paikkaansa kirjallisuudessa monesti esitetty väite tällaisen vekselisitoumuksen täydellisestä tarkoituksettomuudesta.¹⁷

Niin kuin edellä sanotusta käy selville, voi myös maksava, vaikka hän ei tahdo hyväksyä vekseliä, kirjoittautua siihen takaajaksi. — Ainoa rajoitus, mikä avalin antajan persoonan suhteen voidaan johtaa,

¹² Aval vaikuttaa mm. vanhentumisaikaan.

¹³ Esimerkki: Vekselin siirtäjät ovat järjestyksessä A-B-C-D-E. E takaa A:n. Takausta ei tuota vekselinhaltijalle X:lle lisäoikeuksia, mutta lisää E:n vastuuta eventuaalisia vekselivelkoja B:tä, C:tä ja D:tä kohtaan.

Ks. *Lescot—Roblot* I s. 551—552 ja toisaalta *Eberstein*, *Den svenska växelrätten* s. 192 m. 3.

¹⁴ *Stranz* m.t. s. 195.

¹⁵ *Lescot—Roblot*, m.t. s. 551 m. 4, sanovat, että tällöin itse asiassa avalisti olisikin tertius eikä vekselivelallinen. Vekselivelalliskvalifikatio määräytyy kuitenkin täysin formaalisesti (VekseliL 7 §, vrt. 32 § 2 mom.).

¹⁶ Näin *Jacobi*, *Wechsel- und Scheckrecht* s. 673 m. 2; kieltävästi kokonaan *Strobele-Kretz*, *Das Wechselgesetz* (Wien 1933) s. 65. Tekstissä mainitusta syystä ilmeisesti joskus lausutaan, että hyväksyjä ei voisi merkitä vekseliin tehokkaasti takausta esim. *Claudius von Schwerin*, *Wechsel- und Scheckrecht einschliesslich der Grundbegriffe des Wertpapierrechts* (2. Aufl., Berlin 1934) s. 105.

¹⁷ Vrt. *Quassowski—Albrecht*, s. 190 ja *G. Granfelt*, *Den finska växelrättens grunddrag* s. 170.

on se ettei kukaan voi taata omaa velkaansa; vierasvelkaisuusedellytyksen puuttuessa ei ole mahdollista sovelluttaa tämän edellytyksen varaan rakentuvia säännöksiä.

4. Keskusteltaessa vekselitakauksesta on tarpeen, niin kuin vakuustoimista puhuttaessa muutoinkin, selvittää, minkälaiseen päävelkaan vakuudeksi annettu sitoumus liittyy sekä mikä on liitännäisyyden laatu, ts. päävelan ja takaussitoumuksen keskinäinen riippuvaisuussuhde. Aluksi vähän ensin mainitusta puolesta.

Vekselitakaus voidaan antaa vekselivelallisen puolesta mutta sellaista velkaa, joka ei perustu vekseliin, ei sen avulla voida taata.¹⁸ Tämä ei estä antamasta avalia sellaisen henkilön suoritusvelvollisuuden vakuudeksi, jonka odotetaan tulevan vekselivelalliseksi, niinkuin maksavan, mutta tällöin aval velvoittaa antajaansa vasta, kun sen tarkoittama pääsitoumus on muodollisesti pätevällä tavalla vekseliin merkitty.¹⁹

Toiselta puolen vekselitakaus on annettavissa kenen hyvänsä vekselivastuussa olevan eduksi. Aval voi liittyä yhtä hyvin asettajan, hyväksyjän ja siirtäjän kuin hätätilahyväksyjän ja toisen vekselitakaajan²⁰ sitoumukseen.²¹ Mikään ei estä antamasta vekselitakausta sen puolesta, joka on kirjoittanut nimensä vekseliin sellaisen henkilön edustajana, jonka nimissä hänellä ei ollut oikeutta toimia, tai valtuutensa ylittäen, koskapa tällaisenkin henkilön vastuu on vekselivastuuta.²² Myös yhtä useampi vekselitakaus on mahdollinen.

¹⁸ VekseliL 30 § 1 mom.: »Vekselin — — — maksamisesta voidaan asettaa vakuudeksi vekselitakaus.»

¹⁹ Jacobi m.t. s. 674 m. 2; Lescot—Roblot I s. 548. Myös VekseliL 10 § koskee avalin antamista. Merkitessään takauksen epätäydelliseen vekseliasiakirjaan voi henkilö varautua väärinkäytöksiltä mainitsemalla sen henkilön nimen; jonka sitoumusta tarkoitetaan taata ja tämän vekselioikeudellisen aseman.

²⁰ Vekselin jälkitakaus tuottaa antajalleen takautumisoikeuden ensiavalistia kohtaan, mikä oikeus taas kanssatakaajalta puuttuu, kanssatakaajien keskinäiset suhteet kun Geneven sopimuksessa jätettiin tarkoituksellisesti vekselioikeudellisen sääntelyn ulkopuolelle (ks. esim. Grönvall—Heikonen s. 39 m. 21). Tosin myös jälkitakaajan regressioikeudesta on joskus ilmaantunut eri mieliä. Vrt. Lescot—Roblot I s. 549 m. 2, jossa oikein viitataan avalistin regressioikeuden itsenäisyyteen, sekä Stranz s. 199.

²¹ Quassowski—Albrecht s. 191 ja Hupka s. 81—82.

Edellä sanotun mukaisesti on aval, joka on annettu sellaisen henkilön vekselivelasta, jonka nimissä vekselisitoumusta ei ole vekseliin merkitty, niinkuin maksavan puolesta ennen vekselin hyväksymistä,²² tehoton. Samasta syystä on tehoton myös takaus henkilön puolesta, joka avosiirron nojalla on saanut vekselin ja sen edelleen ilman siirto-merkintää luovuttanut samoin kuin sellaisenkin henkilön puolesta, joka siirtäessään on vapauttanut itsensä vastuusta vekselin maksamisesta ja hyväksymisestä.²⁴ Sitä vastoin kielto vekselin edelleen siirtämisestä, joka ei vähennä siirtäjän vekselivastuuta sitä vekselinhaltijaa kohtaan, jolle vekseli mainituin varauksin ensin siirretään, ei estä siirtäjän velan vekselioikeudellista takaamista.²⁵ Mutta milloin takaus tarkoittaa vakuuden antamista vekselivelasta, jota koskeva oikeus on jo takausta annettaessa menetetty, lienee takausta pidettävä tehottomana samoin kuin silloinkin, kun ilmoitetaan taattavan sellaisen vekselissä olevan allekirjoituksen tuottama vastuu, johon lain mukaan ei vastuuta liity.²⁶ Sellainen tilanne voi johtua myös siitä, että maksava merkittyään vekseliin hyväksymisensä pyyhkii sen pois ennen kuin hän on antanut vekselin takaisin; »hyväksyjän» puolesta merkitty²⁷ takaus on tällöin tehoton aina kun hyväksyminenkin jää tehottomaksi.²⁸

5. Avalin antamista koskevat säännökset ovat kahden erilaisen käsitystavan yhteen sovittamisen tulos ja sellaisina arvostelua herättäviä. Toiselta puolen esitettiin Haagin kokouksessa vaatimuksia, että vekselitakaajan oli muodollisesti vekselissä ilmaistava sitoumuksensa

²² VekseliL 8 §.

²³ *Jacobi* m.t. s. 674 m. 2; *Zimmermann* m.k. s. 252 m. 38.

²⁴ *Jacobi* m.t. s. 298 m. 3; *Zimmermann* m.k. s. 252. Jos varaus koskee vain hyväksymisvastuuta, on takauskin tämän johdosta vain sisällöllisesti rajoitettu. — Ks. *Stranz* s. 199 ja *Lescot—Roblot* s. 549.

²⁵ *Lescot—Roblot* I s. 549 m. 3; *Stranz* s. 199.

²⁶ Esim. takaus liittyy siirtoon, joka on merkitty vekseliin sen jälkeen kun maksamatta jättämisen vuoksi on otettu protesti tai sen jälkeen kun protestin oton määräaika on päättynyt (VekseliL 20 §, vrt. VelkakirjaL 27 §). — *Jacobi* m.t. s. 674—675.

²⁷ Pyyhkiminen on katsottava tapahtuneeksi ennen vekselin takaisin antamista, jollei muuta todisteta, VekseliL 29 § 1 mom.

²⁸ *Hupka* m.t. s. 83.

laatu. Toiselta puolen taas korostettiin, ettei ollut paikallaan vaatia muodollista ilmaisua ja sen puuttuessa evätä merkitystä allekirjoitukselta, jota vekseliin ei yleensä merkitä muussa mielessä kuin vekselisitoumuksen perustamiseksi. Lopputulokseksi tuli, että eräässä tapauksessa avalin antaminen voi tapahtua pelkällä nimen kirjoittamisella, kun taas toisissa tapauksissa vaaditaan sen lisäksi takaamisselitys.²⁹ Näin ollen ei voida välttyä siltä, että m.m. takausta koskevista säännöksistä johtuen vekseliin tosiasiallisesti voi ilmaantua nimikirjoituksia, jotka eivät velvoita allekirjoittajaansa.³⁰

Vekselitakaus on *merkittävä* itse vekseliin tai siihen kiinnitettyyn lisäkkeeseen (allonge).³¹ Myös vekselin jäljennökseen³² voidaan takaus merkitä samalla tavalla ja samoin vaikutuksin kuin alkuperäiseen vekseliin.³³ Jos alkuperäiseen vekseliin on kuitenkin viimeisen siihen kirjoitetun siirron jälkeen ennen jäljennöksen ottamista merkitty lausuma, jonka mukaan sen jälkeen tehtävä siirto on ollakseen pätevä merkittävä jäljennökseen, ei avalia myöhemmän siirtäjän vekselivelasta voida merkitä muuten kuin jäljennökseen.³⁴ Muuten voi vekselin jäljennökseen merkitty takaus tarkoittaa ei ainoastaan niitä siirtäjiä, joiden allekirjoitukset on merkitty vekselijäljennökseen, vaan myös niitä, jotka

²⁹ Säännöksen esihistoriasta esim. *Hupka*, m.t. s. 82—83.

³⁰ Vrt. *Simons* ja *Vivante*, Haag Actes 1910 s. 307 ja Englannin Bills of Exchange Act (1882), Art. 56. Sen mukaan henkilö, joka kirjoittaa nimensä vekseliin muutoin kuin asettajana tai hyväksyjänä, joutuu vastuuseen sen maksamisesta siirtäjänä oikealle vekselinhaltijalle. Ks. siitä *Byles*, On bills of exchange (21 st ed., London 1955) s. 174—175. Englannin oikeus ei toiselta puolen tunne lainkaan erityistä avalia. Samalla kannalla on Amerikan Yhdysvaltojen yhtenäinen Negotiable Instruments Law, jonka sect. 63 vastaa e.m. Englannin lain kohtaa. Ks. siitä esim. *William Underhill Moore*, Negotiable instruments, teoksessa American Law and Procedure, Vol. 7 (1953) s. 120—121.

³¹ VekseliL 31 § 1 mom.

³² Sveitsin lainkäytössä on myös valokuvainen jäljennös (Photokopie), johon siirto- ja takausmerkintä on tehty, hyväksytty OR 1066 ja 1067 (vast. VekseliL 67—68 §) mukaiseksi jäljennökseksi. (Ks. *Caemmerer* s. 301.)

³³ VekseliL 67 § 3 mom. — VekseliL 90 §:n mukaan on, toimitettaessa protestia vekselin hyväksymättä tai maksamatta jättämisen vuoksi, milloin vekselin takaus on merkitty jäljennökseen, myös jäljennös tuotava toimitukseen ja siihen tehtävä merkintä protestista.

³⁴ VekseliL 68 § 3 mom., vrt. 32 § 1 mom. ja *Stranz* s. 198.

ovat kirjoittaneet nimensä alkuperäiseen vekseliin.³⁵ Milloin takauksen tarkoittaman päävelallisen nimeä ei ole jäljennöksessä, ei takaajalta kuitenkaan voitane VekseliL 68 § 2 mom. nojalla vaatia suoritusta jäljennöksen perusteella. Tämä johtunee siitä yleisestä vastuusäännöstä, jonka mukaan takaaja vastaa samoin kuin päävelallinen, koskapa tätäkään vastaan ei voitaisi kohdistaa mainitunlaisen jäljennöksen perusteella vaatimuksia.³⁶ Milloin vekseli on asetettu useana kappaleena, on takaajankin merkittävä aval vekselinhaltijan vaatimuksesta jokaiseen kappaleeseen,³⁷ mutta hän vastaa vekselin maksamisesta vain kerran.³⁸ Hyväksyjän puolesta voidaan takaus merkitä myös muuhun vekselin kappaleeseen kuin siihen, joka on toimitettu maksavalle hyväksymistä varten, mutta takaajalta voidaan silloin vaatia suoritusta vain molempia kappaleita vastaan.³⁹

Vekselitakaus ilmaistaan sanalla »taataan» tai muulla vastaavalla lausumalla, ja takaajan on se allekirjoitettava.⁴⁰ Takaukseksi katsotaan

³⁵ Jacobi s. 980 s. 3 i.b.; Quassowski—Albrecht s. 189; Stranz s. 356.

³⁶ Stranz s. 336 ja 359; vrt. Grönvall—Heikonen, Vekseli- ja shekkilait selityksineen s. 77 ja Ussing, Enkelte kontrakter s. 133.

³⁷ Jacobi m.t. s. 677.

³⁸ Toisen käsitystavan mukaan, joka nojautuu VekseliL 32 § 1 mom. ja 65 § 1 mom. 2 lauseen säädöksiin, voisi hyväksyjän puolesta annettu vekselitakaus velvoittaa myös takaajan useammankertaiseen maksamisvastuuseen, jos maksava olisi merkinnyt hyväksymisensä yhtä useampaan kappaleeseen ja tällaisia joutuisi liikkeelle. Tästä johtuen ei voitaisi suosittaa hyväksyjän puolesta annettua takausta toisinnettavaksi. Ks. Stranz s. 198 ja 346. Ilmeistä on, ettei takaajaa vapauta vastuusta hyväksyjän maksu, joka on tehty sellaista vekselin kappaletta vastaan, johon hyväksymistä ei ole merkitty. Mutta muuten on kysymys katsottava riitaiseksi.

³⁹ Stranz s. 198 ja 346.

⁴⁰ VekseliL 31 § 2 mom. — Kielellisistä seikoista johtuu, että suomenkielissä lakitekstissä on jouduttu käyttämään samoin kuin esim. saksankielisessä Genèven konventiotekstin versiossa vekselitakauksesta samaa ilmaisua kuin siviilioikeuden takauksesta (»taataan», »als Bürge»). Tästä ei koitune haittaa, sillä vekseliin merkitty takaamisselitys on yleensä käsitettävä vekselitakaukseksi, ks. esim. Eberstein, Den svenska växelrätten (Stockholm 1934), s. 193, Aubert, Den nordiske Vekselret (København 1882) s. 130 sekä Holmboe, Lov om vekslers, Skrifter utgitt av den norske bankforening nr 42 (Oslo 1932) s. 77.

Italian lainkäytössä on monesti jouduttu toteamaan, ettei takaamisselitykseen tarvitse sisältyä sanontaa »per aval» ja toisaalta, kun sanat puuttuvat takausselityksestä, ettei sen tulkinnan suhteen ole olemassa vekselilaista johtuvia oletuksia puoleen tai toiseen (Caemmerer s. 193).

vekselin etupuoella oleva pelkkä nimikirjoituskin, paitsi milloin kysymys on maksavan tai asettajan nimikirjoituksesta.⁴¹ Maksavan vekselin etupuoelle merkittyä pelkkää nimikirjoitusta pidetään hyväksymisenä⁴² ja asettajan nimikirjoitus kuuluu perusvekseliin sen välttämättömänä osana.⁴³

Kysymys siitä, onko vekselin etupuoella oleva nimikirjoitus katsottava asettajan vai takaajan tai kanssa-asettajan nimikirjoitukseksi, ei ole siihen nähden, että takaajan sitoumus tuottaa jälempänä puheeksi tulevin tavoin asettajan puolesta annetuksi katsottavana pääasiassa samanlaisen vastuun kuin asettajallakin on, useinkaan merkityksellinen. Milloin kysymystä joudutaan kuitenkin, esim. toisen nimen kirjoittajan

⁴¹ VekseliL 31 § 3 mom. — *Holmboe* mainitsee Norjan alioikeuskäytännöstä esimerkkinä tapauksen, jossa henkilö oli maksavayhtiön puolesta hyväksymisen merkitessään kirjoittanut kahdesti nimikirjoituksensa. Toiskertainen nimikirjoitus katsottiin avalin antamiseksi, *Vekselloven* s. 77.

Milloin vekselin etupuoella oleva nimikirjoitus ei vastaa täysin maksavan nimeä, voi se perustaa takausvastuun, ks. *Caemmererin* selostama *Cellen* ylimaaoikeuden t. 6.5.1952, m.t. s. 178—179 ja 196. Vrt. muuten RG 73, 281 ja 100, 228, jotka osoittavat, etteivät vähäiset kirjoitustapaa koskevat poikkeavaisuudet maksavan määrityksen ja hyväksyjän nimikirjoituksen välillä estä pitämästä allekirjoitusta määritystä vastaavana.

⁴² VekseliL 25 § 1 mom.

Vrt. *Percerou—Bouteron*, m.t. s. 103, jossa mainitaan Ranskassa myös vekselin selkäpuolella oleva nimikirjoitus käsitetyn joskus takauksellitykseksi. Myös Italian käytännössä on katsottu, että selkäpuolelle merkitty pelkkä nimi saattaa perustaa takausvastuun, Italian kassatio-oikeus 8.3.1935 (*Caemmerer*, s. 194), jonka perusteluissa lausuttiin mm.: Art. 36 (vast. VekseliL 31 §) ei säädä mitään sen varalta, että pelkkä nimikirjoitus on vekselin selkäpuolella, mutta tästä ei johdu, ettei sen kautta voisi syntyä pätevää takauksittomuusta. On kuitenkin välttämätöntä, että ilmaisulla kulloinkin ko. olosuhteissa epäilyksittä tarkoitettiin takauksen antamista. — Jyrkästi vastaan tätä käsitystä ovat kirjallisuudessa mm. *Jacobi*, s. 680, *Baumbach—Hefermehl*, s. 105, *Quassowski—Albrecht*, s. 192 ja *Stranz*, s. 198, jotka viittaavat lain säännökseen, jonka mukaan selkäpuolella oleva pelkkä nimi voi olla käsitettävä siirtomerkinnäksi (VekseliL 13 § 2 mom.). Tämä käsitystapa saa tukea myös Genèven veksellilainsäädännön esitöistä; samaan suuntaan *Hupka*, m.t. s. 80 ja *Comptes rendus* s. 236—238, varsinkin *Quassowskin* ja *Arcangelin* välistä mielipiteen vaihtoa. Samoin *Zimmermann* m.t. s. 248—249 sekä *Ussing*, *Enkelte Kontrakter*, s. 128.

⁴³ VekseliL 1 § 8. kohta; vrt. myös VekseliL 13 § ja 14 § 2 mom.

toista vastaan ajaman regressikanteen yhteydessä, selvittämään, on huomioon otettava kaikki vekselistä ilmenevät seikat.^{43a}

Ei ole aivan selvää sekään, milloin vekseliin merkittyä nimikirjoitusta on pidettävä »pelkkänä nimikirjoituksena». Tätäkin kysymystä on arvosteltava *in casu*. Niinpä lienee katsottava, ettei nimikirjoitukseen liittyvä päiväysmerkintä eikä ehkä muukaan juriidisesti väritön lausuma estä pitämästä nimikirjoitusta »pelkkänä», kun taas jokainen esim. todistamiseen tai velvoittumiseen viittaava lisä lienee riittävä torjumaan olettamussäännön sovellutuksen.⁴⁴

Takauslausekkeessa voidaan ilmaista, *kenen* sitoumuksen vakuudeksi aval annetaan joko mainitsemalla päävelallinen nimeltä tahi esim. viittaamalla hänen vekselioikeudelliseen asemaansa.⁴⁵ Sen varalta, ettei takaamisselitys ilmaise henkilöä, jonka puolesta takaus annetaan, päävelallista, pidetään takausta, olipa kysymys asetteesta tahi omasta vekselistä, asettajan hyväksi⁴⁶ annettuna.⁴⁷ Olettaus on, niin kuin näyttää, voimassa myös silloin, kun takausselitys — päävelallista nimeämättä — on merkitty vekselin selkäpuolelle⁴⁸ tai vekselin jäljennökseen.⁴⁹ Kun

^{43a} Italian kassatio-oikeus 15.1.1940, *Caemmerer* s. 194; *Grünhut* II s. 24 ss., *Jacobi* s. 679 m. 3.

Esim. vekselitekstin yksiköllisen verbaalisen muodon voidaan katsoa viittaavan yhteen asettajaan, jolloin alempaa nimikirjoitusta on pidettävä takaajaa osoittavana; samaten asettajan toiminimenkirjoituksen kollektiivisuus voi antaa ohjetta.

Vrt. NJA 1913 s. 239.

⁴⁴ Tekstissä esitetyllä kannalla *Stranz* s. 198. Vrt. *Jacobi* s. 679—680, joka vaatii yleensä puhtaan nimen.

Käytännöstä ks. *Caemmerer* s. 193—194, vrt. s. 170—171.

⁴⁵ *Baumbach—Hefermehl* s. 105; vrt. *Limburg*, *Comptes rendus* s. 238: »Cette formule signifie que l'on doit indiquer le nom».

⁴⁶ Suomenkielinen lakiteksti puhuu siitä kenen »hyväksi» takaus on annettu, ruotsinkielinen käyttää ilmaisua »för vem» ja ranskankielinen »pour le compte de qui». Kaikissa tapauksissa tarkoitetaan sitä henkilöä, jonka vekselivelasta aval annetaan eikä sitä vekselivelkojaa, joka voi takaukseen nojautua. Kun aval koituu aina myös vekselivelkojan hyväksi, olisi ehkä ollut parempi tarkoitettaessa vekselivelallista käyttää samaa sanontatapaa kuin mm. ruotsinkielessä, esim. »puolesta».

⁴⁷ VekseliL 31 § 4 mom. ja 77 § 3 mom.

⁴⁸ Näin Italian kassatio-oikeus 12.2.1942, *Caemmerer* m.t. s. 194: siirtomerkinän jälkeen selkäpuolelle merkitty takaus katsottiin asettajan puolesta annetuksi. Toisin *Jacobi* s. 690 m. 3.

⁴⁹ *Stranz* s. 356.

kuitenkin on katsottava, että takausselitys myös epäsuorasti, vekselissä olevan sijaintinsa ja allekirjoitusten ryhmitäksen kautta ⁵⁰ voi riittävän varmasti ilmaista, kenen puolesta se on katsottava merkityksi, vähenee olettamuksen merkitys melkoisesti.

Mainitun lakiin perustuvan olettamuksen perusteluista ja tarkemmasta sisällöstä on kirjallisuudessa paljon keskusteltu. — Vekselin maksamiseen nähden on hyväksyjä päävelallinen, jolta suoritus on enemmittä toimitta perittävissä, kun taas asettaja — samoin kuin siirtäjät — ovat vain garantian antajia, regressivelallisia, jotka vastaavat sen varalta, ettei trassaatti hyväksy tai maksa vekseliä.⁵¹ Näin ollen ei voida sanoa, että olettamus olisi asetettu silmällä pitäen sitä näkökohtaa, että se aina peittäisi vekselin päävelallisen sitoumuksen.⁵² Samasta syystä ei voida katsoa säännöksen perustuvan siihen useissa maissa aikaisemmin vallinneeseen, varsin luonnolliseen käsitystapaan, jonka mukaan avonainen vekselitakaus, kun takaaja ei ole rajoittanut vastuutaan, olisi katsottava käsittävän vastuun jokaisen vekselivelallisen — siis myös hyväksyjän — sitoumuksesta.⁵³ Lain säännöstä voidaan kuitenkin perustella sillä, että ainakin asettaja on jokaisesta vekselistä vastuussa ⁵⁴ ja että muuan koko aval-säännösten perusteita on juuri sen asettajalle tarjoama mahdollisuus vekselin kiertoa ja liikkeelle laskemista helpottavan vakuuden hankkimiseen. Samaan suuntaan puhuu sekin, että lukuisissa tapauksissa asettaja hankkinee vekselin vakuudeksi avalin.⁵⁵

⁵⁰ Näin *Grünhut* II s. 25 ja *Eberstein* s. 188, *Helper* s. 149, *von Schwerin* m.t. s. 105. — Toisin kuitenkin mm. *Stranz* s. 198.

⁵¹ Ks. mm. *Hakulinen*, Korvauslakiin perustuvan velan vähennyksen vaikutuksesta yhteisvelka- ja vekselisuhteissa, LM 1943 s. 146—147, *Raninen*, Suomen kauppapalalausuntoja selityksineen I (Helsinki 1943) s. 223.

⁵² Näin aikoinaan säädettiin monissa vekselilaeissa, ks. esim. *Grünhut* II s. 26 m. 14 ja *Meyer*, *Das Weltwechselrecht* II s. 266—268.

⁵³ Näin Ranskan viimeaikainen käytäntö ennen Genèven sopimukseen perustuvaa lainsäädäntöä, ks. esim. *Percerou—Bouteron*, I s. 103 m. 3. Vrt. myös *G. Granfelt*, *Finlands växelrätt i sammandrag*, s. 53 ja *Grünhut* II, s. 27.

⁵⁴ *Jacobi* m.t. s. 680 s. 4, *Quassowski—Albrecht* m.t. s. 192 huomauttaa lisäksi, että olettamus johtaa mahdollisimman monen vekselivelallisen vapautumiseen kun takaaja maksaa vekselin; olettamus hyväksyjän eduksi olisi tässä suhteessa vielä suotuisampi, niin kuin teoksessakin heti jällempänä todetaan.

Sanotusta huolimatta ei voida välttää toteamukselta, että olettamussääntö usein, mikäli kysymys on asetteesta, on ristiriidassa osapuolten tarkoituksen kanssa ja näin ollen antaa aihetta ristiriitaisuuksiin taikka johtaa kohtuuttomuuteen.⁵⁶

Erään mielipiteen mukaan olettamussääntö ei sallisi lainkaan esitetävän selvitystä takaajan ja takauksensaajan tarkoituksessa.⁵⁷ Tämän mukaan olisi siis kysymyksessä ainakin Suomen oikeudessa harvinainen *praesumptio juris et de jure*. Tätä käsitystapaa perustellaan pääasiassa yleisluontoisin viittauksin vekseliliikkeen vaatimaan selvyvyyteen ja säännön kieltämättä joutuvaisuutta edistävään vaikutukseen sekä vastakkaisen mielipiteen väitettyihin käytännöllisiin hankaluuksiin. Toisten mielestä olettamusta on mainitulla voimalla sovellettava ainoastaan sen hyväksi, joka ei ole välittömässä suhteessa takauksen antajaan.⁵⁸ Kolmannen käsitystavan mukaan taas vastaselvityksen esittäminen olettamuksen torjumiseksi on luvallista aina, milloin vekselinsaaja vilpittömän mielen suojaa koskevat säännöt eivät poista relevanssia tällaiselta näytöltä.⁵⁹ Tämän säännön puolesta viitataan erityisesti siihen, että tällä tavoin voidaan liittää legaalisen olettamuksen vaikutusten rajoittaminen yleiseen tertiusta suojaavaan periaatteeseen ja toiselta puolen säilyttää VekseliL 31 § 4 mom. säännöllä riittäväksi katsottava sanktio myös niissä tapauksissa, joissa olettamus on torjuttavissa; sanktiona on

⁵⁶ Näin on asianlaite esim. kun aval on merkitty vekseliin asettajan vaatimuksesta ja sen on hankkinut hyväksyjä tai kun esim. takaajana esiintyy hyväksyjän nimen edustajana kirjoittanut henkilö, joka ehkä vielä merkitsee nimensä hyväksyjän nimikirjoituksen alle. — Vrt. myös VekseliL 57 § ja 62 § 1 mom. ja niiden johdosta esim. *Grönvall-Heikonen* s. 169 ja 171.

⁵⁷ Näin mm. *Hupka* m.t. s. 81 (»sääntö väistyy vain nimenomaisen määräyksen johdosta») ja tunnettu sveitsiläinen arvopaperioikeuden tuntija *Paul Carry*, *Problèmes relatif à l'aval*. *Mélanges Georges Sauser-Hall* (Neuchâtel 1952) s. 185 ss. *Zimmermann* m.k. s. 250 sekä *Ripert*, *Droit commercial* s. 750, siihen viitaten, että vekselin itsensä täytyisi osoittaa oma sisältönsä.

⁵⁸ Esim. *Lescot-Roblot* I s. 561—562.

⁵⁹ Näin mm. *Jacobi*, s. 678—679, jonka mukaan olettamus käsittää a) todistus- taakkasäännön ja b) vilpittömässä mielessä olevaa tertiusta suojaavan oikeusohjeen, sekä erityisesti *Spiro*, *Fragen zur Wechselbürgschaft, Aequitas und Bona fides*, *Festgabe zum 70. Geburtstag von August Simonius*, herausgegeben von der Juristischen Fakultät der Universität Basel (Basel 1955) s. 368—369.

todistustaakan jääminen sille, joka aikoo osoittaa olettamuksen vääräksi, ja vaara, että vekselin luovutuksen kautta torjuntamahdollisuus häviää.^{59a}

Parhaat syyt puhuvat viimeksi mainitun tulkintatavan puolesta. Takauksen antajalla itsellään ei ole huomionarvoista syytä asettua vastustamaan olettamussäännöstä poikkeavaa tulkintaa, jonka väitetään perustuvan takaajan omaan, olettamussäännöstä poikkeavaan tahtoon etenkin silloin, kun voidaan sanoa, että syy epäselvyyteen ainakin osaksi on hänessä itsessään. Myöskään siirtäjä ei yleensä kärsi hankaluutta, koskapa tulkintariita ei tavallisesti voi huonontaa hänen asemaansa.⁶⁰ Sitä vastoin varsinkin asettajalla voi olla hyväksyttävää syytä olettamuksen torjumiseksi.⁶¹ Suomen oikeuden yleisten periaatteiden valossa ei sen vuoksi näytä olevan riittävää aihetta käsittää olettamusta ehdottomaksi^{61a} varsinkin, kun vekselilain siirronsaajan väitesuojaa koskevista säännöksistä voidaan päätellä, ettei vekselinhaltijaa vastaan voida nojautua vekselivelallisen ja aikaisemman vekselinhaltijan välillä vallinneen oikeustilan ja tapahtumien kulun mukaiseen tai muutoin heitä

^{59a} *Spiro* m.k. s. 371. Niinkuin *Spiro* mainitussa kirjoituksessaan on yksityiskohtaisesti osoittanut mitään voittamattomia ristiriitoja ei aiheudu siitä, että vekselillä po. mielipiteen mukaan voisi olla eri sisältö eri henkilöiden välisissä suhteissa. Voidaan sanoa, että näin voi yleisestikin sattua arvopaperioikeuden väitesuojaa koskevien normien johdosta.

⁶⁰ Siirtäjälle on yleensä samantekevää, ketä hänen edeltäjistänsä takaus koskee ja jos, niinkuin yleensä on asianlaita, vaadittu tulkinta tarkoittaa sen vahvistamista, että aval on asettajan asemesta katsottava annetuksi hyväksyjän velasta, voi hänen asemansa vain parantua, ellei kysymyksessä ole osahyväksyminen. Mikäli taas takaus liittyy hänen omaan nimeensä, on asian kulku tavallisesti se, että takaaja on edellyttänyt siirtäjän nimen velvoittavan nimen kantajaa eikä päinvastoin, ellei kysymys ole ennakotakauksesta, jolloin kuitenkin siirtäjä samoin kuin jokainen tertius olisi suojattu sellaisen tulkinta-aineiston esittämiseltä, johon nähden hän on ollut bona fide. — Ks. *Spiro* m.k. s. 368 ss.; vrt. vekselin tulkinnasta yleensä myös *Wrede*, *Anteckningar enligt R. A. Wredes föreläsningar öfver obligationsrättens allmänna del*. (2. uppl. Helsingfors 1909) s. 113.

⁶¹ Esim. kun asettaja kohdistaa kanteen hänen vaatimuksestaan hyväksyjän puolesta takaajaksi kirjoittautunutta, mutta takauksellisuuden, molempien osapuolten olettamussäännöstä tietämättä, vajavaisena merkinnyttä henkilöä kohtaan.

Jos taas takaaja on lunastanut vekselin joutuu hän, kohdistessaan takautumiskanteen hyväksyjään, kantajana torjumaan säännön sovellutuksen vahingoksensa.

^{61a} Vrt. VekseliL 29 § 1 mom. 2 lause; 37 § 4 mom.

koskevan tulkinta-aineiston valossa ehkä oikeaksi katsottavaan mutta vekselinhaltijan oikeutta vähentävään tulkintatulokseen muutoin kuin VekseliL 17 §:ssä tarkoitetuissa tapauksissa. Eräässä ruotsalaisessa oikeustapauksessa näyttää tässä puolettu tulkinta olevan perusteena,⁶² mutta muutoin näyttää käytäntö eri konventiomaissa kirjavalta.⁶³ —

Ilmeistä on, että tässä puheena olleilla periaatteilla on merkitystä muissa vastaavanlaisissa tilanteissa.

7. Vekselisitoumusten itsenäisyyden periaatteen mukaan kunkin vekselivelvoitteen pätevyys on riippumaton muiden samaan vekseliin perustuvien vekselivelvoitteiden pätevyydestä, kuitenkin edellyttäen, että sitoumus on muodollisessa suhteessa virheettömällä perusvekselillä. Tämä vekselioikeudellinen periaate, joka on Genève'n sopimusten mukaisen vekselioikeuden johtavia ajatuksia ja josta yleisessä muodossa on säädetty VekseliL 7 §:ssä, on vielä epätietoisuuden poistamiseksi ja siviilioikeudellisen takaussäännösten analogian torjumiseksi toistettu vekselitakausta koskevissa erityisissä säännöksissä.⁶⁴ Tähän

⁶² Svean HO t. 8.5.1934, SvJT 1934 Oik.tap.os. s. 54: Hollantilainen yhtiö asetti A:n maksettavaksi vekselin, jonka etupuolelle poikkipäin kirjoittivat nimensä A sekä A:n nimen alle hänen eronsaanut vaimonsa B, jolta yhtiö vaati suoritusta. Tämä vastusti kannetta viitaten VekseliL 31 §:n säännökseen, jonka mukaan aval oli katsottava annetuksi asettajan velasta. Tukholman RO katsoi selvitettyksi, että B oli yhtiön vaatimuksesta mennyt vekselitakaukseen A:n puolesta ja sen mukaisesti velvoitti B:n suorittamaan velan. Svean HO RO:n lausumin perustein ja huomioonottaen sen sijan vekselissä, mihin B:n takaus oli kirjoitettu, katsoi että B oli mennyt takaukseen A:n puolesta sekä sen vuoksi vahvisti RO:n päätöksen lopputuloksen. Ratkaisun johdosta myös ks. *Eberstein*, SvJT 1938 s. 282 ja *Den svenska växelrätten* s. 188 sekä *Caemmerer* m.t. s. 203—204.

⁶³ Ranskassa on olettamusta oikeuskäytännössä useimmiten pidetty torjunnanvaraisena, niinkuin *Caemmerer*in kokoamat ratkaisut osoittavat (m.t. s. 200—201; ks. myös *Becque—Cabrillac*, *Revue trim. de droit commercial* 1953 s. 144). Italiassa, Itävallassa, Hollannissa ja Portugalissa näyttää päinvastainen käsitystapa vallitsevalta (m.t. s. 199—200 ja 201—203), ja se on saanut myös Saksan käytännössä ilmaisonsa (m.t. s. 195—196). Sveitsin jossain määrin hajanainen käytäntö sallii oletuksen torjunnan, ainakin kun on kysymys avalin antajan suhteesta siihen, jonka puolesta takaus väitetään annetuksi (m.t. s. 204—207) sekä *Spiro*, m.k. s. 370 ss.

⁶⁴ VekseliL 32 § 2 mom. Ks. sen suhteesta itsenäisyysperiaatteeseen *Eberstein*, s. 189, *Helper*, s. 151, *Ussing*, *Enkelte kontrakter* s. 127 sekä *Hupka*, m.t. s. 82, *Jacobi*, s. 297—302, 683—686, *Stranz*, m.t. s. 64 ja 200, sekä *Quassowski*, *Die Genfer Abkom-*

nähdessä vekselitakausta on voitu kirjallisuudessa yleisesti luonnehtia itsenäiseksi vekselisitoumuksiksi, joka on annettu vakuudeksi vekselivelasta.⁶⁵

Vekselisitoumusten itsenäisyyden periaatteen mukaisesti ei vekselitakausta ole tehoton vain siitä syystä, että allekirjoitus, johon päävelka perustuu, havaitaan alaikäisen tai muutoin vajavaltaisen kirjoittamaksi tai väärennetyksi⁶⁶ tahi olemattoman henkilön nimikirjoituksiksi. Takaajan sitoumus on pätevä, vaikka hänen takaamansa päävelka olisi mitätön muusta syystä⁶⁷ kuin muotovirheen takia, niin kuin esim. pakon, vilpin tai kiskomisen vuoksi.⁶⁸ Näin ollen voidaan sanoa, että vekselitakaukseen sen tuottaman vastuun vekselioikeudellisen luonteen mukaisesti mutta siviilioikeudellisista takausvastuun

men über die Vereinheitlichung des Wechselrechts, Zeitschrift für ausländisches und internationales Privatrecht, 4. Jahrgang, 1930 s. 775., Lescot—Roblot, s. 566—568. Oikeuskäytännöstä ks. Caemmerer, m.t. s. 55—57 ja 218—219. — Ks. myös VekseliL 46 § 3 mom. ja 53 § 3 mom.

⁶⁵ Ks. esim. Eberstein, s. 188, Helper, s. 151, Baumbach—Hefermehl, s. 103—104.

Itsenäisyyden periaate ei estä vekselivelallista esittämästä velkojaa vastaan, joka tietoisena aikaisemman vekselisitoumuksen pätemättömyydestä vilpillisesti tahi OikTL 33 §:n tarkoittamissa olosuhteissa on saanut päävelan pätevyYTEEN luottavan henkilön kirjoittautumaan vekseliin takaajaksi, tätä koskevaa väitettä, mutta tällöin onkin kysymys takausmiestä kohdanneesta pätemättömyysperusteesta. Ks. Stranz, s. 64 ja Jacobi 298 m. 6.

⁶⁶ Svea HO t. 13. 6. 1939, SvJT 1939 oik. tap. s. 55: asettajan nimen osoittautuminen vääräksi ei vähentänyt siirtäjän vastuuta. — Ranskan käytännöstä Sinay m.k. s. 36—37.

⁶⁷ VekseliL 7 §:ssä erikseen mainitut pätemättömyysperusteet ovat vain esimerkkejä, jotka tosin kaikki ovat Suomen oikeuden kannalta sellaisia, että niihin yleisten sääntöjen mukaan voitaisiin nojautua myös vilpittömässä mielessä olevaa oikeustoimikumppania vastaan, millä seikalla ei tässä yhteydessä ole merkitystä. Ei ole ajateltavissa, että itsenäisyyden periaate olisi rajoitettu vain törkeimpiin pätemättömyystapauksiin mutta muissa tilanteissa sallittu kaikessa laajuudessa nojautuminen toisen vekselisitoumuksen virheisiin. Päinvastoin on katsottava, että kun ei edes pääsitoumuksen syntymistä estävä raskaammanlaatuinen virhe vioita vekselitakausta (eikä muuta vekselisitoumusta), ei ole lupa nojautua vähäisempiin virheisiin. — Ks. Baumbach—Hefermehl, s. 44 ja Stranz, s. 65 sekä Jacobi m.t. s. 297 m. 6 ja 301 m. 1 ja Lescot—Roblot I s. 568.

⁶⁸ Vrt. Grönvall—Heikonen, s. 40, jossa laissa ilmaistun esimerkkiluettelon täydennykseksi on esitetty vain vis compulsiva, ja Eberstein, s. 189 sekä Spiro m.k. s. 375 m. 63.

periaatteista poikkeavasti⁶⁹ liittyy maksamisvastuun ohella pääsitoumuksen pätevyyttä (*veritas nominis*) koskeva garantia.⁷⁰ Sen mukaisesti vekselin takaaja, jonka vastuuta viimeksi mainitussa suhteessa voidaan verrata myös velkakirjan luovuttajan saamisvastuuseen,⁷¹ eikä vekselinhaltija kantaa vaaran pääsitoumuksen pätevyydestä, mistä johtuu, että takaaja voi omatta tuottamuksettaan kärsiä huomattavia vahinkoja.⁷²

Se mitä edellä on sanottu päävelasta koskee myös muuta vekselivelvoitetta; vekselitakaus on riippumaton, mitä sen pätevyyteen tulee, myös muista samaan vekseliin perustuvista vekselivelvoitteista. Periaatetta on ilmeisesti noudatettava myös vekselin kanssatakaajien välisessä suhteessa.⁷³

Milloin taas joko vekseli yleensä tai päävelkasitoumus erityisesti on muodon puolesta virheellinen, on myös vekselitakaus pätemätön.^{73a} Kysymys siitä, onko vekselitakauksena tehottoman sitoumuksen katsottava käsittävän toissijaisesti siviilioikeuden mukaisen takausvastuun ottamisen vekselivelasta, on todistuskysymys ja ratkaistava *in casu*. Sellaista ei voida olettaa kuitenkaan tarkoitetuksi, sillä on katsottava, että avalin antamisen sisältönä on vastuun ottamisen ohella myös vastuumuodon valinta; muoto ei ole yhdentekevä sitoumuksen antajallekaan.^{73b}

⁶⁹ Siviilioikeuden takauksesta tässä suhteessa *Ekström*, Om borgen (3 uppl. Helsingfors 1937) s. 49–50, *Nebelong*, Om forløfte (København 1948) s. 24 ja tarkemmin *Ussing*, Kaution (København 1928) s. 176–191.

⁷⁰ *Holmboe*, m.t. s. 31.

Vrt. muutoin sopimusperäisten solidaarivelvoitteiden keskinäisestä riippuvaisuussuhteesta periaatteelliselta kannalta *Ussing*, Dansk obligationsret. Almindelig Del. (3. Udgave København 1946) s. 16–17, *Augdahl*, Den norske obligasjonsretts almindelig del (Oslo 1953) s. 441–443 sekä Sveitsin OR 145 art. Ks. myös *Caemmerer*, s. 57 ja siellä mainitun Italian *kassatio-oikeuden* 24. 4. 1940 antaman tuomion perusteluja.

⁷¹ VelkakL 9 § ja sen johdosta *Hakulinen*, Velkakirjalaki s. 114–123.

⁷² *Baumbach—Hefermehl*, s. 44.

⁷³ Vrt. siviilioikeuden tässäkin suhteessa poikkeavista säännöistä esim. *Ekström*, Om borgen s. 50–51 ja *Ussing*, Kaution, s. 334–338.

^{73a} VekseliL 7 §, 32 § 2 mom.; ks. esim. lukuisia ratkaisuja, joita *Caemmerer* s. 218–219 selostaa.

^{73b} Näin mm. *Jacobi* m.t. s. 682–683, *Klang—Ohmeyer*, Kommentar zum allgemeinen bürgerlichen Gesetzbuch, VI Band (2. Aufl., Wien 1951) s. 209, *Spiro* m.k.

8. Vekselisitoumusten itsenäisyyden periaatteen sovellutus vekselitakaukseen on vekselioikeudelliselta kannalta johdonmukaista, mutta takausoikeuden kannalta poikkeuksellista. Jos mitään muuta ei olisi säädetty päävelan ja vekselitakaajan sitoumuksen liittymistavasta, ei sen enempää selvittelyä kaivattaisikaan. Mutta vekselitakausta koskee muuan toinen tähän yhteyteen kuuluva sääntö, jota paremman ilmaisuuden puuttuessa voitaneen kutsua vastuun yhtäläisyysperiaatteenksi.⁷⁴ Sen mukaan takaajan vastuu olisi niissä tapauksissa, jotka jäävät ulkopuolelle itsenäisyysperiaatteen sovellutusalan, takaukselle ominaisella tai muulla lähemmin määrättävällä tavalla kuitenkin riippuvainen päävelasta. Nimitykseen antaa aiheen lain käyttämä ilmaisu-tapa (32 § 1 mom.) ja vekselitakauksen avoin vakuusluontoisuus (30 § 1 mom.).

On helppo havaita, että itsenäisyysperiaatteen ja yhtäläisyysperiaatteen välillä on ainakin näennäisesti ristiriitaa, mikä antaa aiheen tutkia mainittujen periaatteiden suhdetta tarkemmin.⁷⁵

Vekselilain 32 §:n 1 momentin mukaan vekselin takaaja on vastuussa samoin kuin se, jota hän on taannut.⁷⁶ Laki ei selitä vekselin takaajan vastuuta identtiseksi päävelallisen vastuun kanssa vaan kuvaillee sitä kursivoidulla sanaparilla tarkempaa selvittelyä kaipaavalla tavalla.⁷⁷

s. 374 kiinnittäen huomiota siihen, että perusteena avalin antamiseen voi olla muu-kin kuin takaamista koskeva välipuhe. Käytännöstä *Caemmerer* s. 218—219 ja *UfR* 1929 s. 175.

⁷⁴ Nimityksestä vrt. *Hupka*, m.t. s. 81.

⁷⁵ *Hélène Sinay* lausuu vastaavista *Code de commercen* kohdista liioittelevasti »Les alinéas 7 et 8 sont en contradiction flagrante». Kun lain tulkinnassa on mahdollista löytää — erilaisiakin — ristiriidattomia selityksiä, niin kuin niitä on kirjallisuudessa esitettykin, ei ole paikallaan väittää lain sisältävän räikeää ristiriitaa. Tästä olettamuksesta ei edes hypoteettisesti ole syytä lähteä. Sitä vastoin on ehkä Ranskan oikeuden kannalta syytä todeta, että uudet vekselin takaajan vastuuta koskevat säännökset ovat vain lisänneet tällä alalla epätietoisuutta. Ks. m.k. s. 21—22.

⁷⁶ Alkuperäinen ranskankielinen sanamuoto on seuraava: »Le donneur d'aval est tenu de la même manière (engl. »in the same manner») que celui dont il s'est porté garant».

⁷⁷ Sama ilmaisu tavataan myös VekseliL 58 §:n 1 momentissa, jonka mukaan vekselin väliintulijana hyväksynyt henkilö on sen haltijalle ja sen henkilön jälkeisille siirtäjille, jonka eduksi hyväksyminen on annettu, vastuussa vekselistä *samalla*

Niin kuin muuallakin vekselilaissa on sen 32 §:n 1 momentissa kysymys vain vekselioikeudellisesta vastuusta.⁷⁸ Säännös ei velvoita avalin antajaa vastaamaan samoin kuin se, jonka puolesta aval on annettu, niistä yleisen oikeuden mukaisista saamisista, joihin vekselin antaminen tai luovutus päävelallisen kohdalta perustuu. Vastuu ei ulottune edes siihen VekseliL 74 §:n mukaiseen edunpalautussaamiseen, joka vekselin-haltijalla voi olla päävelalliselta, milloin vekselisaaminen on vanhentunut tai vekselioikeus menetetty sen johdosta, että jokin sen säilyttämiseksi määrätty toimi on jätetty suorittamatta.⁷⁹ Mutta takaajan vastuu on, milloin se on voimassa, vekselivastuuta.

Sitä vastoin tarkasteltavaan säännökseen voidaan sisällyttää paitsi että avalin antajan vastuu on vekselioikeudellista myös se ajatus, että hänen vastuunsa on samaa vastuutyyppiä kuin päävelallisen vastuu.⁸⁰ Tämän mukaisesti asettajan puolesta annettu aval olisi arvo-steltava, mikäli muuta ei ole säädetty tai määrätty, asettajan asemaa koskevien säännösten mukaan, siirtäjän vekselivelvoitteen täyttämisestä annettu takaus vastaavasti siirtäjää koskevien säännösten mukaan ja hyväksyjän puolesta annettu vekselitakaus taas hyväksyjää koskevien säännösten mukaisesti. Takaaja vapautuisi tämän mukaisesti vastuusta esittämisvelvollisuuden ja protestinoton laiminlyömisien vuoksi, milloin takaus on annettu takautumisvelallisen puolesta, ellei takaaja omakoh-

tavoin kuin tämäkin. Po. suhteessa interventiohyväksyminen on verrattavissa vekselin takaamiseen, ks. esim. *Stranz* s. 318—319.

⁷⁸ Italian kassatio-oikeus 27. 2. 1939: Vekselin takaajan velvoitus on samassa tasossa ja saman laajuinen kuin sen henkilön, jonka puolesta takaus on annettu; mutta kysymyksessä on vekselivelvoite eivätkä sellaiset laajemmat velvoitukset, jotka eivät näy vekselistä, lainkaan koske vekselitakausta. Ks. *Caemmerer* s. 189.

⁷⁹ *Stranz*, s. 200, *Jacobi* m.t. s. 683 m. 4, aikaisemman oikeuden kannalta samoin *Staub—Stranz*, s. 271.

Tällaisen edunpalautussaamisen tarkemmasta sisällöstä ja edellytyksistä vallitsevalla erimielisyydellä ei liene vaikutusta tekstissä mainitussa kysymyksessä. Ks. saamisesta lähemmin esim. *Hakulinen*, Perusteettoman edun palautus (Helsinki 1931) s. 288—290, *Rekola*, Saamisioikeuden vanhentuminen I—II (Vammala 1938) s. 132 ja 438—440, *Eberstein* m.t. s. 213—223, *Hessler*, Væxel- och checkkrätt 1945—1953, SvJT 1955 s. 38—41, *Holmboe*, Veksellovens 74 §. Valuta eller frigjørelse, Tfr 1942 s. 465—503 ja *Ussing*, Enkelte kontrakter s. 134—140.

⁸⁰ *Helper* s. 151, *Hupka* s. 81—82, *Stranz* s. 200 ja *Staub—Stranz* s. 270: »der Art nach die Gleiche».

taisesti olisi vapauttanut vekselinhaltijaa mainitusta velvollisuudesta.⁸¹ Sitä vastoin mainittu laiminlyönti ei vapauttaisi hyväksyjän puolesta takauksen antanutta henkilöä vekselivastuusta sen paremmin kuin hyväksyjääkään.⁸² Vaikka ei olisi erikseen säädettykään, niin kuin on tehty,^{82a} olisi jo yhtäläisyysperiaatteesta seurannut, että vekselin takaa-
jaja olisi ollut vastuussa haltijalle solidaarisesti asettajan, hyväksyjän ja siirtäjän kanssa. Yhtäläisyysperiaatteen valossa käy ymmärrettäväksi, ettei vekselilaissa ole katsottu tarpeelliseksi antaa mitään erityisiä säännöksiä vekselitakaussitoumuksen vanhentumisesta, kun periaatteemme mukaan voidaan katsoa myös takaaajaan kohdistuvan vekselioikeuden

⁸¹ VekseliL 46 § 1 mom.

⁸² Tässä kysymyksessä on kuitenkin erimielisiä. Toiset katsovat vekselinhaltijan 53 §:n 1 mom. (i.f.) mukaisesti esittämisvelvollisuuden tai protestinoton laiminlyönnin vuoksi menettävän kannevaltansa myös hyväksyjän puolesta avalin antanutta henkilöä kohtaan (»hän on menettänyt kannevaltansa siirtäjiä, asettajaa ja muita vekselivelallisia, paitsi hyväksyjää, vastaan»). Toiset taas katsovat, että etusija on annettava VekseliL 32 §:n 1 momentin säännökselle, jonka mukaan vekselin takaaaja on vastuussa »samoin kuin se, jota hän on taannut».

Pohjoismaisessa kirjallisuudessa on yleensä omaksuttu ensin mainittu mielipide: Eberstein s. 191, Helper s. 151, Holmboe s. 78 ja Ussing, Enkelte kontrakter s. 128; vrt. myös Kaestel, Bankjura (Kjøbenhavn 1945) s. 141. Se on ilmennyt myös Hollannin (ks. Caemmerer s. 274) ja joskus Portugalin (m.t. s. 276—277) oikeuskäytännössä. Keskieurooppalaisessa kirjallisuudessa näyttää päinvastainen, yhtäläisyysperiaatetta noudattava käsitystapa sitä vastoin vallitsevalta: Hupka s. 82 m. 1; Strobele—Kretz s. 65 m. 1; Baumbach—Hefermehl s. 106 ja Stranz s. 200; Guhl, Das Schweizerische Obligationenrecht (3. Aufl. Zürich 1948) s. 674; Percerou—Bouteron I s. 104, Lescot—Roblot s. 569 ja 586 sekä Ripert s. 751. Oikeuskäytännössä se on omaksuttu Itävallassa (Caemmerer s. 217 ja 274—275) ja Italiassa (Caemmerer s. 216), ja Ranskan tosin jonkin verran ristiriitaisessa oikeuskäytännössä sillä on kannatusta (Lescot—Roblot s. 569 m. 2 ja 3 sekä Caemmerer s. 215—216 ja 271—272). Samalla kannalla oli aikaisempi käytäntö mm. Saksassa, Italiassa, Ranskassa ja Itävallassa, ks. Sinay m.k. s. 39 s. 1, sekä Sveitsin oikeuskäsitys ennen vekselioikeuden uudistamista, Wiesendanger, Ueber das Aval s. 91.

Ottaen huomioon VekseliL 32 §:n 2 mom. säännöksen rajoituksettomuuden ja sen, ettei ole voitu esittää asiallisia syitä, jotka puoltaisivat poikkeuksen tekemistä yhtäläisyysperiaatteesta tai jotka olisivat omansa estämään asettautumisen vekselin takaaajaksi hyväksyjän rinnalle ja tätä koskevin vastuin, epäilisimme omasta puolestamme pohjoismaisessa kirjallisuudessa vallalle päässeän tulkintatavan oikeutusta varsinkin kun Genèven vekselioikeus ei yleensä pyrkinyt rajoittamaan vaan lisäämään vekselinhaltijan oikeutta. Ks. myös Sinay'n arvostelua Ranskan oikeuskäytännön johdosta, m.k. s. 40—41.

^{82a} VekseliL 47 § 1 mom.

vanhenevan samalla tavalla kuin päävelan.⁸³ Vanhentumisaika on sama kuin päävelan vanhentumisaika ja se alkaa kulua samasta päivästä takaa- ja vastaan kuin päävelallista vastaan. Niin kuin muidenkin vekseli- velallisten osalta on vanhentumisen katkaisemisella vain henkilökohtai- nen vaikutus.⁸⁵

Yhtä mieltä ollaan yleensä siitä, että vekselin takaajan vastuu laa- juuden puolesta määräytyy vekselin ilmaiseman päävelan suu- ruuden mukaisesti.⁸⁶ Vekselin takaajan vastuu ei määrällisesti voi nousta suuremmaksi kuin päävelallisen vastuu.⁸⁷ Milloin takaus on an- nettu hyväksyjän puolesta mutta hyväksyminen on rajoitettu osaan vek- selin määrästä, ei takaajakaan vastaa vekselin perusteella enemmästä kuin hyväksyjä.⁸⁸ Se, joka on taannut asettajan, joka on vapauttanut it- sensä hyväksymisvastuusta, ei ole vastuussa vekselin hyväksymisestä.⁸⁹ Nimenomaisin sitoumuksinkaan ei avalin antaja voi sitoutua vekselin

⁸³ Yleisesti katsotaan vekselitakaussitoumuksen vanhenevan samoin kuin pää- velan: *Grönvall—Heikonen*, s. 79 m. 3, *Rekola*, Saamisoikeuden vanhentuminen s. 147 ja 191; *Eberstein* s. 191 ja 200; *Helper* s. 151—152 ja 257; *Holmboe* s. 77—78 ja *Ussing*, Enkelte kontrakter s. 133; *Hupka* s. 82; *Baumbach—Hefermehl* s. 106; *Quassowski—Albrecht* s. 194 ja *Stranz*, s. 200. — *Lescot—Roblot* I s. 571—572; vrt. *ShekkiL* 52 §.

Ei näytä tarpeelliselta yhtäläisyysperiaatteen valossa katsoa, että VekseliL:n vanhentumisäännöksiä voitaisiin takaukseen soveluttaa vain ex analogia, mt. *Grönvall—Heikonen* s. 79 m. 3 ja *Jacobi* s. 317 m. 6, s. 685 sekä toisaalta Haag 1912 Actes s. 101, jossa olevassa *Lyon—Caën*'in ja *Simons*'in raportissa sanotaankin suo- raan, että yhtäläisyysperiaate antaa tarvittavan johdon avalistin osalta.

Käytännöstä: Italian kassatio-oikeus 5.3.1937: vanhentuminen asettajan takaa- jan kohdalta alkaa samoin kuin asettajan itsensä kohdalta. Päävelalliseen kohdis- tetut perimistoimet eivät estä eivätkä katkaise takaajan vekselivelan vanhentumista. Samoin sama tuomioistuin 21.1.1942 (ks. *Caemmerer* 211—213).

⁸⁵ VekseliL 71 §, vrt. 32 § 1 mom. — Vanhentumisen keskeyttäminen päävelal- lista vastaan ei siis katkaise vanhentumista takaa- ja vastaan. *Stranz* s. 371. Vek- selivelan erillisvanhentumisesta yleensä *Rekola* m.t. s. 408. Myös vanhentumisen pysähtyminen vaikuttaa vain henkilökohtaisesti, *Stranz* s. 371. — Ks. myös edellistä aliviittaa; Ranskassa toisin, mikäli vanhentumisen katkaiseminen kohdistuu pää- velalliseen, *Sinay*, *Revue trim. de droit commercial* 1953, s. 27—28 ja *Lescot—Roblot* I s. 572.

⁸⁶ *Eberstein* s. 189.

⁸⁷ Tätä arvosteltaessa on otettava huomioon myös VekseliL 48—49 §.

⁸⁸ *Baumbach—Hefermehl* s. 106.

⁸⁹ *Jacobi* s. 675.

takaajana vastaamaan enemmästä kuin päävelallinen.⁹⁰ Myös siinä suhteessa on takaajan vastuu samanlaajuinen kuin päävelallisen, että vekselintakaaja on vastuussa samoille henkilöille kuin päävelallinen.^{91a} Päävelkaa koskevat konkreettiset vekselistä ilmenevät vastuuta vähentävät tai modifioivat määräykset ja varaukset vaikuttavat myös vekselin takaajan vastuuseen.⁹¹ Kuitenkin on ilmeistä, että vekselin tekstin jälkipäiset muutokset, jotka koskevat päävelkaa, eivät vaikuta takaajan oikeuteen.⁹²

Verraten suuri yksimielisyys vallitsee viimeksi puheena olleissa kysymyksissä, mutta kun käydään tarkastamaan eräitä muita tähän yhteyteen kuuluvia ongelmia, niin kuin päävelan jälkipäisten muutosten vaikutusta takausvastuuseen ja kysymystä takaajan oikeudesta nojautua päävelallisen käytettävänä oleviin väitteisiin, voidaan havaita mielipiteiden menevän jyrkemmin eri suuntiin. Toinen käsitystapa, joka on perinteellisesti ollut vallitsevana Ranskassa, korostaa vekselin takauksen takauksenluontoisuutta, kun taas toinen pääasiassa Saksassa viime aikoihin asti yleisimmin hyväksytty mielipide panee pääpainon vekselin takaajan sitoumuksen vekselioikeudellisille vaikutuksille.⁹³ Kummankin käsitystavan puolesta voidaan esittää hyviä syitä

⁹⁰ Stranz s. 200.

^{91a} Granfelt, Lärobok i Finlands gällande växelrätt och checkrätt s. 64, Lescot—Roblot I s. 575.

⁹¹ Esim. suoranaislauseke (11 § 2 mom.), asettajan vekseliin merkitsemä »takautuu kuluitta» (46 § 1 ja 3 mom.) ja hyväksyttäväksi esittämistä koskevat määräykset (22 §).

⁹² Arg. VekseliL 69 §, Hupka s. 82 m. 2; Jacobi s. 300.

Eräässä sveitsiläisessä ratkaisussa katsottiin, ettei oman vekselin asettajan puolesta takaukseen mennyt henkilö saanut regressioikeutta asettajan puolisoa vastaan, joka vasta takauksen antamisen jälkeen ja takaajan tietämättä ja tahtomatta oli kirjoittautunut asettajan ohella kanssa-asettajaksi (Caemmerer s. 221). Samoin Italian kassatio-oikeus 27.6.1932 (Lescot—Roblot I s. 574 m. 1 olevan selostuksen mukaan, jossa puolletaan päinvastaista ratkaisua).

Eräässä italialaisessa ratkaisussa katsottiin, ettei jälkipääinen vekselinsaajan nimen muuttaminen vapauttanut vekselin takaajaa (Caemmerer s. 306). Ratkaisuun liittyvässä kommentaarissa on oikein huomautettu siitä, ettei vekselin takaaja velvoitaudu vastuuseen tietyille vekselin saajalle vaan vastaa niin kuin se henkilö, jonka puolesta takaus on annettu.

⁹³ Samoin lienee asia käsitetty meilläkin vanhemman oikeuden mukaan, ks. G. Granfelt, Den finska växelrättens grunddrag s. 170—171, niin myös Skandinavien

eikä täydellä varmuudella voida lakitekstin eikä esitöidenkään perusteella päästä riidattomiin tuloksiin.^{93a}

Kirjallisuudessa on kiinnitetty huomiota siihen, että pääsääntö itse asiassa olisi VekseliL 32 §:n 1 momentin ilmaisema yhtäläisyysperiaate ja että 2 momentin mainitsema itsenäisyysperiaate on poikkeus, jonka sovellutusta ei voida ulottaa niin laajaksi, että se kumoaisi pääsäännön.⁹⁴ Lisäksi on lausuttu, että kun aval avoimesti ilmenee vain toisen vekselivelan maksamista turvaavana lisäsitoumuksena, ei vekselinhaltija kärsisi varteen otettavaa haittaa siitä, että häneen voitaisiin — takausoikeuden yleisen säännön mukaisesti — kohdistaa vekselin takaajan puolelta ne väitteet, joita päävelallinen saattaisi kohdistaa vekselivelkojaan.⁹⁵ Epäjohdonmukaisuutta ei olisi siinä, että vekselisitoumusten itsenäisyyden periaatteen mukaisesti evättäisiin takaajalta valta nojautua päävekselivelan aikaantuloon liittyviin tehottomuusperusteisiin, joita VekseliL 7 § ja 32 § 2 mom. koskevat, mutta sallittaisiin nojautuminen sellaisiin myöhempiin seikkoihin, jotka lain mukaan vähentävät tai rajoittavat päävelallisen vekselivastuuta tai sen kokonaan poistavat.⁹⁶ Sallimalla takaajan käyttää päävelallisen väitteitä, välttyttäisiin

maiden vanhemman vekselioikeuden mukaisesti, *Aubert* m.t. s. 130 ja *Ussing*, *Kaution* s. 82.

Vanhemmasta vekselioikeudellisesta kirjallisuudesta ks. ennen muita *Wieland*, *Der Wechsel und seine civilrechtlichen Grundlagen* s. 244—258.

^{93a} Joskus julkisuudessa meilläkin esitetty käsitys, että vekselioikeuden tulokinnassa ja käytännössä ei ole enää mitään toisistaan poikkeamisen mahdollisuuksia enempää koti- kuin ulkomaisessa maksuliikenteessä (vrt. *Pasanen*, Remburssi kansainvälisessä kaupassa. Liiketaloustieteellisen tutkimuslaitoksen julkaisuja 16, Helsinki 1953, s. 21), hälvenee kyllä varsin nopeasti esim. vekselitakausta koskevaa kirjallisuutta ja oikeuskäytäntöä tutkittaessa, ja monissa muissakin kysymyksissä on toteutunut se jo Haagin kokouksen osanottajien elävästi tuntema vaara, että yhteisen ylimmän oikeusistuimen puuttuessa kansalliset tuomioistuimet soveltaisivat yhtenäistä vekselilakitekstiä eri tavoin. Tästä syystä Genèven konferenssikin hyväksyi toivomuksen, että sopijapuolet saattaisivat toistensa tietoon tärkeimpien vekselilain sovellutusta koskevien tuomioistuinratkaisujen sisällön. (Ks. *Comptes rendus* s. 118.)

⁹⁴ *Sinay* m.k. s. 22 ss.

⁹⁵ *Lescot—Roblot* s. 570—571 ja *Jacobi* s. 648; samoin aikoinaan jo vastoin vallitsevaa mielipidettä *Wieland* mt. s. 257.

⁹⁶ *Jacobi* s. 684 ja *Grünhut* II s. 89 ss. *Lescot—Roblot* kiinnittää huomiota myös siihen, että itsenäisyysperiaate, mitä tulee vekselisitoumuksen aikaantuloon,

eräissä tapauksissa monimutkaisilta oikeussuhteilta.⁹⁷ Ei olisi itsenäisyysperiaatteen vastaista sekään, että sallittaisiin takaajan nojautua päävelallisen perusteväitteeseen vekselikanteen torjumiseksi, koskapa VekseliL 7 § ja 32 § 2 mom. irroittavat vekselitakausvelvoituksen vain päävelallisen vekselivelan pätevistä aikaantuloista: on eri asia evätä riippuvaisuus vekselisitoumuksen kesken ja irroittaa ne kokonaan vekselin antamisen perusteena olevista oikeussuhteista.⁹⁸

Vastakkaisen mielipiteen puolesta taas voidaan sanoa, että VekseliL 31 §:n 1 momentin voidaan käsittää tarkoittavan sanoillansa »samoin kuin» vain sellaista ulkonaista, kenen hyvänsä vekselin tekstin mukaan havaittavissa olevaa yhtäläisyyttä tai yhtäpitävyyttä päävelan ja takauksen sisällön välillä.⁹⁹ Joskus sanotaan, että päävelan sisältö osoittaa takausvastuun sisällön perustamatta saamista välille mitään asiallista riippuvaisuussuhdetta.¹⁰⁰ Näin ollen ei tarvitsisi sisällyttää yhtäläisyysperiaatteeseen lainkaan takaukselle ominaista laajempaa riippuvaisuutta päävelan ja takaussitoumuksen välillä. Kenties samaan suuntaan puhuu järempänä tarkemmin esille tuleva VekseliL 32 §:n 3 mom. säännös, jonka mukaan vekselin takaaja maksaessaan saa »vekselistä johtuvat oikeudet» sitä vastaan, jota hän on taannut, ts. itsenäisen, tyypillisen vekselioikeuden päävelallista vastaan; sen kanssa sopisi ainakin näennäisesti huonosti yhteen toisen mielipiteen mukainen väljä väit-

on perusteltavissa sillä, että se tehokkaasti vapauttamalla vekselin haltijan monesti vaikeasta todistuskysymyksestä lisää hänen oikeussuojaansa, mutta että tällä näkökohdalla ei ole mitään merkitystä yhtäläisyysperiaatetta sovellettaessa, m.t. s. 569.

⁹⁷ Esim. *Jacobi*, s. 684 m. 5. Vekselin asettamisen perusteena olleen kauppahintasaamisen osoittauduttua mitättömäksi asettaja velkoisi vekselin määrän hyväksyjän takaajalta, tämä regressiteitse hyväksyjältä ja vihdoin hyväksyjäostaja edunpalautusteitse asettajamyyjältä. Tämä yhden asemesta kolmeen oikeudenkäyntiin johtava kiertotie voisi välttyä, jos sallittaisiin takaajan esittää päävelallisen perusteväite asettajaa vastaan.

⁹⁸ *Jacobi* s. 684. — Vrt. *Hakulinen*, *Obligationenrecht* (Berlin 1936) s. 79 m. 2.

⁹⁹ Esim. *Stranz* s. 200—201 ja *Baumbach—Hefermehl* s. 106 sekä *Eberstein* s. 189. — *Staub—Stranz* m.t. s. 270 mukaan aval on itsenäinen oman oikeusperusteensa varassa oleva kumulatiivisesti päävelkaan liittyvä, laadultaan samanlainen sitoumus, mikä määrittely on yleinen.

¹⁰⁰ *Hupka* m.t. s. 82: »...eine Abhängigkeit des Inhalts — — — keine Abhängigkeit des Bestandes».

teentekovalta.¹⁰¹ Se aukko, mikä VekseliL 32 §:n 2 mom. suppean sannonnan johdosta kenties jää, olisi täytettävä vain yleisillä vekselioikeudellisilla eikä suinkaan takausoikeudellisilla periaatteilla.¹⁰²

Eri suuntaan puhuvia perusteita arvioitaessa ei, niin kuin sanottu, ole aivan helppo päästä ratkaisuun. Näyttää kuitenkin siltä, että asiallisesti parhaiten perusteltavissa ja lain sanamuodon kanssa täydellisin sopusoinnussa on vekselitakaussitoumuksen ja päävelan tuottaman vastuun yhtäläisyyttä korostava mielipidesuunta, joka näyttää myös antavan tyydyttävimmän ratkaisuoheen sellaisissa tilanteissa, joissa vekselilaki ei anna riittävää johtoa. Näyttää myös siltä, että uusimmas-
sa kirjallisuudessa ollaan taipuvaisia antamaan »yhtäläisyysperiaattele» materiaallinen sisältö eikä vain muodollisen viittauksen arvo.¹⁰³

¹⁰¹ Mm. jouduttaisiin ratkaisemaan kysymys siitä, onko vekselin takaajalla myös väitteentekovelvollisuus, milloin siihen olisi mahdollisuuksia; myönteinen vastaus yleisessä muodossa tähän kysymykseen helposti tekisi itsenäisen regressioikeuden illusooriseksi ja näin hävittäisi erään tärkeimmistä vekselitakaoksen käyttökelpoisuutta lisäävistä järjestelyistä, joihin Haagin ja Genèven kokouksissa päädyttiin. — Vrt. tästä aliv. 132 jälkeen olevaa esitystä.

¹⁰² Takaussäännösten täydentävän sovellutuksen ja oikeuden esittää päävelallisen väitteitä torjuvat kokonaan mm. *Baumbach—Hefermehl* s. 103—104 ja *Stranz* s. 201.

¹⁰³ Suomessa hyväksyy yhtäläisyysperiaatteen aineellisessa mielessä varauksitta *O. Hj. Granfelt*, *Lärobok i Finlands gällande växelrätt och checkrätt* s. 64: »En konsekvens av avalistens »lika ansvar» är jämväl, att detta sträcker sig till samma personer som den huvudgäldenärs, för vilken borgen ingått. Därav följer ock att borgesman äger till sin förmån åberopa alla de invändningar, som hans huvudman hade rätt att emot växelkravet framställa.» — *Grönvall—Heikonen* s. 39 lausuu lyhyesti, että vekselitakaajalla on sama vastuu kuin sillä, jonka hän on merkinnyt takaukseen.

Saksassa on vastoin vallitsevaa mielipidettä yhtäläisyysperiaatteen aineellisen tulkinnan kannalla *Jacobi* (m.t. s. 683—684). Sveitsissä on kiinnitetty huomiota aivan viime aikoina siihen, että aval ei perusta suinkaan täysin itsenäistä vekselivelkaa, *Spiro* m.k. s. 374—375, erit. m. 62. — Niin kuin aikaisemmasta esityksestä selviää, on käsitystapa yleisesti omaksuttu Ranskassa. Aikaisemmin mainittujen (*Lescot—Roblot*, *Sinay*) lisäksi ks. erityisesti, *Friedel*, *De l'innopposabilité des exceptions en matière d'effets de commerce* (Paris 1951) s. 130.

Oikeuskäytäntö Genèven vekselikonventioon liittyneissä maissa, sikäli kuin siitä voi muodostaa kuvan Caemmererin aineskokoelman perusteella, näyttää seuranneen pääasiassa asianomaisissa maissa vallalla ollutta teoreettista käsitystapaa. Pohjoismaiden käytännössä ei kysymys liene tullut esiin. Ks. *Caemmerer* m.t. s. 209—215.

Yhtäläisyysperiaatteen mukaisesti olisi katsottava mm., että aina kun päävelka on syystä tai toisesta lyhentynyt tai kokonaan lakannut, myös takausvelka olisi katsottava samassa määrässä lakanneeksi. Vekselivelan suoritusta koskevien sääntöjen kannalta ei tässä tosin ole mitään ihmeellistä,¹⁰⁴ mutta niissä tapauksissa, joissa saaminen päävelalliselta lakkaa muusta syystä kuin suorituksen¹⁰⁵ johdosta, on kannanotolla merkitystä. Niinpä olisi periaattemme mukaan pidettävä oikeana, että takaaaja voisi vastuusta vapautuakseen nojautua ei vain oman vekselivelkansa vaan myös päävelan vanhentumiseen.¹⁰⁶ Samoin olisi katsottava, että velkoja, joka oikeustoimin suoritusta saamatta vapauttaa päävelallisen vekselivelasta (anteeksianto, sovinto), menettää oikeutensa takaajaa vastaan. Niin kuin jo edellä on viitattu, vapautuu takaaaja yleisenkin käsityksen mukaisesti aina vastuusta, milloin vekselioikeus päävelallista vastaan on menetetty vekselitoimien laiminlyönnin johdosta; tässäkin tapauksessa aval-vastuu seuraa päävelkaa. Yleisten vekselioikeudellisten sääntöjen mukaan on viimeksi mainitussa tapauksessa kysymyksessä seikka, johon vekselin takaaaja voi nojautua jokaista vekselin haltijaa vastaan, mutta milloin on kysymys sellaisista väitteistä, joihin päävelallinen ei voisi nojautua vilpittömässä mielessä olevaa siirron-

¹⁰⁴ Oikeuskäytännöstä esim. Italian *kassatio-oikeus* 28.1.1946: Kun A oli kirjoittautunut takaaajaksi vekseliin, jonka B oli antanut C:lle vakuudeksi kiinteistön luovutusta koskevien sopimusmääräysten täyttämistä, katsottiin, että A saattoi C:tä vastaan, joka vaati häneltä suoritusta, väittää, että B oli asianmukaisesti täyttänyt suoritusvelvollisuutensa, *Caemmerer* s. 152—153.

¹⁰⁵ On samantekevää millä tavoin suoritus on täytetty, mutta toiselta puolen täytyy olla suoritus velasta vapautumiseksi; takaaaja voi nojautua esim. siihen, että päävelallinen on kuittaamalla vapautunut vekselivelasta (Milanon *corte d'appello* 11.7.1939, *Caemmerer* s. 212); toisaalta takaaaja oli vastuussa vekselistä, vaikka päävelallinen oli antanut velkojalle vekselin määrää vastaavan summan, kun hän ei ollut näyttänyt, että varat oli annettu ko. velan suoritukseksi, Bolognan *corte d'appello* 3.8.1936 *Caemmerer* s. 211.

Ks. muuten maksun oikeudellisesta luonteesta *Kivimäki*, Siviilioikeuden yleiset opit (3. painos, Porvoo 1946) s. 85—86, *Hakulinen*, Maksun oikeudellisesta luonteesta, *Lakimies* 1931 s. 239 ss. ja siellä mainittua kirjallisuutta.

¹⁰⁶ Näin Bolognan *corte d'appello* 17.2.1941, *Caemmerer* s. 212 sekä kirjallisuudessa nimenomaisesti *Jacobi* m.t. s. 685 m. 6 ja *Lescot—Roblot* I s. 571 ja vanhemman oikeuden kannalta mm. *G. Granfelt*, Den finska växelrättens grunddrag s. 171 ja *Lassen*, Haandbog i obligationsretten. Speciel Del (København 1897) s. 459 m. 110. Toisin *Helper* s. 152 ja *Eberstein* s. 191.

saajaa vastaan, on myös vekselin takaajan oikeus vekselinhaltijan väite-
suojaa koskevan periaatteen rajoittama.¹⁰⁷

Viimeksi puheena olleista kysymyksistä on kokonaan pidettävä erossa kysymys takaajan mahdollisuudesta nojautua vekselin haltijaa vastaan välipuheisiin, joita hän on tehnyt päävelallisen kanssa, sekä sellaisiin perusteisiin, jotka olisivat omansa vapauttamaan hänet vastuusta vaikka päävelka jää voimaan. Edellisessä kysymyksessä on sääntönä, että vain milloin velkoja on sitoutunut noudattamaan takaajan ja päävelallisen sopimuksia, niihin voidaan häneen nähden nojautua.¹⁰⁸ Takaajan ja vekselivelkojan väliseen suhteeseen perustuvia väitteitä on taas arvo-
teltava yleisten sääntöjen mukaisesti.^{108a} Sikäli kuin kysymys ei ole ehdottomista väitteistä,¹⁰⁹ takaaja voi vekselin siirron johdosta menettää väiteoikeutensa siirronsaajan väitesuojaa koskevien sääntöjen mukaan.

9. Poikkeuksia vekselin takaajan lakimääräiseen vastuuseen ja yhtäläisyysperiaatteeseen voi johtua myös vekselintakaajan omista takaukseen liitetystä määräyksistä.

Lain mukaan takaus voidaan rajoittaa vain osaan vekselin mää-

¹⁰⁷ VekseliL 17 §, verr. 32 § 2 mom. *Jacobi* s. 300 m. 1 ja 684—685; *Lescot—Roblot* I s. 571.

¹⁰⁸ Esim. *Caemmerer*in s. 209 selostama Italian kassatio-oikeuden t. 22. 7. 1937. — On tuskin oikein viitata mainitunlaisen väitteen (*exceptio de jure tertii*) torjumiseksi VekseliL 17 §:ään (vrt. *Baumbach—Hefermehl* s. 106 ja *Quassowski—Albrecht* s. 195). Mainitussa lainkohdassa säännellään vekselivelallisen ja vekselivelkojan väliseen suhteeseen perustuvan väitteen tehokkuutta toista vekselivelkojaa vastaan, mutta takausmiehen suhde päävelalliseen ei milloinkaan ole velallisen suhde velkojaan, joskus kyllä — kun on kysymys takautumisoikeudesta — päinvastainen. Vrt. myös *Jacobi* m.t. s. 684—685 m. 5. — Vrt. siviilisen takauksen osalta esim. KKO 1934 II 339 perusteluja: kun oli jäänyt näyttämättä, että velkoja oli ottanut täyttääkseen takausmiehen ja päävelallisen välipuheeseen sisältyvän vakuuk-
sia koskevan ehdon, ei siihen voitu häneen nähden nojautua.

^{108a} Esim. *Ternin* (ital.) alioik. t. 29. 12. 1937: Asettajan puolesta takauksen menneen henkilön ja vekselinsaajan sovittua, ettei takaaja olisi maksuvelvollinen ennen kuin vekselinsaajan ja asettajan välinen riita olisi ratkaistu, vaati vekselin-
saaja kuitenkin suoritusta takaajalta sitä ennen. Kanne hylättiin. Ks. *Caemmerer* s. 119.

¹⁰⁹ *Jacobi* m.t. s. 686. — *Lescot—Roblot* I s. 567 m. 5.

rästä.¹¹⁰ Asiaan ei vaikuta, onko päävelallisen vastuu samalla tai muulla tavalla rajoitettu. Sääntöä perusteltiin Genevèn kokouksessa mm. viittaamalla osahyväksymisen luvallisuuteen sekä kaupallisen elämän vaatimaan dispositiovapauteen.¹¹¹ Toiset ovat nähneet säännöksessä yleisen periaatteen ilmaisun, jonka mukaan takaaja voisi rajoittaa vastuunsa kaikilla yleensä sallituilla ja vekselioikeuteen soveltuvilla lisämääräyksillä ja varauksilla.¹¹² Toiset taas ovat sitä mieltä, että takausmies voi määräyksiensä kautta muuttaa lain säännöksistä ja pääsitoumuksen sisällöstä johtuvaa vastuutaan vain niissä tapauksissa, jotka vekselilaissa on erityisesti mainittu eli, 46 § 1 mom. ja 3 mom. sekä 55 § 1 mom. tarkoittamissa tapauksissa, ts. osavastuurajoituksen lisäksi osoittaa henkilön, jonka on hätätilassa hyväksyttävä tai maksettava vekseli, tahi vapauttaa vekselinhaltijan ottamasta, takautumiskanneoikeuden säilyttämiseksi, protestia vekselin hyväksymättä tai maksamatta jättämisen vuoksi.¹¹³

Vekselilain yleisestä ehtoja vieroksuvasta asenteesta¹¹⁴ johtuu, ettei aitoja ehtoja voitane hyväksyä takauksenkaan yhteydessä.¹¹⁵ Jos sellainen ehto on liitetty takaukseen, lieene seuraamukseksi katsottava, ettei aval silloin tuota vekselivastuuta.¹¹⁶ Samaa on sanottava yrityksestä poistaa vastuu rahasuorituksesta. Sitä vastoin on vaikea evätä avalin antajalta oikeutta niiden varausten tekemiseen, joihin hänen takaamallaan päävelallisella¹¹⁷ tai jollakin muulla vekselivelallisella

¹¹⁰ VekseliL 30 § 1 mom.

¹¹¹ *de Matta*, Comptes rendus s. 231 sekä *Sulkowskin* vastahuomautuksia, jotka perustuivat yksinkertaisen ja selvän sääntelyn vaatimusten korostamiseen. Vrt. myös VekseliL 57 ja 62 §.

¹¹² *Eberstein m.t. s. 190, Lescot—Roblot s. 556 ja Stranz s. 195—196.*

¹¹³ *Quassowski—Albrecht, s. 189. Vrt. myös Baumbach—Hefermehl s. 104, O. Hj. Granfelt, Invändningar i växelmål JFT 1954 s. 164.*

¹¹⁴ VekseliL 1 § 2), 12 § 1 mom. ja 26 § 1 mom., 75 § 2, 77 § 1 mom. sekä näistä *Jacobi s. 209—217.*

¹¹⁵ Näin *Jacobi m.t. s. 216 ja 675; Stranz s. 197.*

¹¹⁶ *Stranz s. 197; Jacobin* mukaan olisi ehdollinen aval tehoton m.t. s. 216.

¹¹⁷ Näin jo Saksan WO:n pohjalta *Staub—Stranz, Kommentar zur Wechselordnung (Berlin 1929) s. 270.* Kun rajoitus osaan vekselin määrästä on luvallinen, vaikka päävelallinen on vastuussa koko määrästä, puhuu tämä otaksumamme puolesta.

olisi ollut oikeus. Sallimalla tällaiset määräykset ei tuoda vekselioikeuteen mitään sellaista uutta vastuumuotoa, mitä siinä ei jo muiden määräysten johdosta voisi ilmetä.¹¹⁸ Kuitenkaan ei takaaja voi, niinkuin siirtäjä, vapauttaa itseänsä kokonaan vekselivastuusta, koskapa aval silloin jäisi tarkoituksettomaksi.¹¹⁹ Vastuunrajoitukset voivat olla myös muiden vekseliin osallisten edun kannalta puollettavia ja helpottaa aval-säännösten käyttämistä.

Vasta sanotun mukaisesti takaaja voisi mm. vapauttaa itsensä hyväksymisvastuusta sekä vastuusta vekselin maksamisesta ennen erääntymisaikaa (ex analog. VekseliL 9 § 2 mom.), vaikka päävelallisella olisi tällainen vastuu. Takaaja voisi myös vekseliin merkitä, niin kuin siirtäjä, että vekseli on esitettävä hyväksyttäväksi, asettaa sitä varten määrääjän tahi lyhentää vekselin esittämisaikaa (ex analog. 22 § 3 ja 4 mom.). Lisäksi hän voisi määrätä vastuunsa edellytykseksi, vaikka asettaja olisi merkinnyt vekseliin lausuman »takautuu kuluitta» tai sitä vastaavan ilmaisuuden, että protesti olisi otettava.¹²⁰

Edellä sanotun mukaisesti voisivat useammat takaajat — rajoittamalla vastuunsa kukin osaan vekselin määrästä — saada aikaan pro rata-vastuun vekselistä. Epäselvää on, voiko takaaja liittämällä sitoumukseensa vastuun toissijaisuutta koskevan määräyksen, saavuttaa, mitä vastuun toissijaisuuteen tulee, laillisen takauksen mukaisen aseman.¹²¹ Aikamääräyksen liittämistä vekselitakaukseen ei myöskään voitane pitää luvattomana.¹²²

Eräs vähäinen poikkeus yhtäläisyysperiaatteesta aiheutuu VekseliL:n ilmoitusvelvollisuutta koskevista säännöksistä. Niiden kautta on nimittäin vekselin takaajalle annettu rajoitetusti itse-

¹¹⁸ Ks. *Stranz* s. 196—197, jossa sallitaan kaikki määräykset, mitkä eivät ole ristiriidassa vekselin luonteen kanssa mm. viitaten VekseliL 15 § ja 26 § 2 mom.

¹¹⁹ Eri asia on kysymys siitä, että tällainen »aval» usein lienee tulkittava siviilioikeuden takaukseksi.

¹²⁰ *Stranz* s. 196.

¹²¹ Näin *Eberstein* m.t. s. 190; vrt. *Lassen*, *Haandbog i Obligationsretten. Speciel Del* (1897) s. 358 katsoo, että »laillista takausta» tarkoittava määräys johtaa vekselioikeuden vastuun väistymiseen.

¹²² *Eberstein* s. 201 m., *Stranz* s. 196 ja 197 sekä järempänä erillistakauksesta olevaa esitystä.

näinen oikeus ilmoituksen saamiseen (notifikatioon) vekselin hyväksymättä tai maksamatta jäämisen johdosta sekä siitä että ylivoimainen este on estänyt vekselin esittämisen tai protestin ottamisen oikeassa ajassa.¹²³ Tällainen ilmoitus on annettava paitsi vekselivelalliselle myös hänen vekselitakaajalleen, ja ilmoitus on tehtävä saman ajan kuluessa kummallekin. Huolimatta lain 45 § 2 momentin ensi lukemalta ehkä toiseen tulokseen johtavasta sanamuodosta, on säännös ymmärrettävä sillä tavoin, ettei ole lupa jättää antamatta ilmoitusta takaajalle vain siitä syystä, että päävelallinen on jättämällä osoitteensa vekseliin merkitsemättä tahi muulla tavoin luopunut oikeudestaan ilmoituksen saamiseen.¹²⁴ Mutta jos takaaja itse ei ole ilmaissut osoitettansa, ei hän voi odottaa ilmoitustakaan.¹²⁵ Milloin takaus on annettu vekselin hyväksyjän tai oman vekselin asettajan puolesta, ei takaajalla sen paremmin kuin näissä tapauksissa päävelallisellakaan ole puheena olevaa oikeutta, joka on suotu pääasiassa takautumisvelallisten etujen vuoksi.¹²⁶ Mitään ilmoitusvelvollisuutta ei vekselin takaajalle ole säädetty.

11. Huomattavimpia uutuuksia aval-säännösten kehityksessä on ollut se, että vekselin takaajan takautumisoikeus säänneltiin Genèven vekselisopimuksissa.¹²⁷

¹²³ VekseliL 45 § 2 mom. ja 54 § 2 mom.

¹²⁴ Arg. VekseliL 45 § 3 mom. — Eberstein s. 148—149, 191, Jacobi s. 830 m. 1, Baumbach—Hefermehl s. 127 ja Stranz s. 254.

¹²⁵ Ex analog. 45 § 3 mom. Eberstein s. 149, Holmboe s. 100 ja Jacobi s. 831.

¹²⁶ Ks. Ranskan kassatio-oikeuden t. 28.10.1952 (Caemmerer s. 253—254): kassatio-oikeus kumosi Orleans'n ylioikeuden tuomion, jolla oman vekselin asettajan takaaja oli vapautettu vastaamasta vekselistä, kun asettaja vekselin erääntymisen jälkeen oli joutunut konkurssiin ja takaajalle, jolle vekselin haltija oli laiminlyönyt ilmoittaa vekselin maksamatta jättämisestä, tästä syystä oli koitunut vekselin määrän suuruinen vahinko. Vrt. VekseliL 45 § 2 mom. sekä 77 § 1 mom. ja 78 § 1 mom.

Jacobi s. 830 ja Stranz s. 256 samoin, mikäli koskee hyväksyjän takaajaa. Vrt. myös Selin, Om växelnotifikation JFT 1934 s. 76. — Notifikatiovelvollisuudesta yleensä ks. Brüstlein, Notifikationspflicht im Wechselrecht. Abhandlungen zum schweizerischen Recht, Neue Folge Heft 86 (Bern 1933).

¹²⁷ Aikaisemmasta oikeustilasta esim. Grünhut II s. 30—32 ja G. Granfelt, Den finska växelrättens grunddrag s. 171—172.

Sopimusten mukaisten vekselilakien vekselin laillisessa järjestyksessä lunastaneelle takaajalle myöntämä takautumisoikeus on samalla tavoin itsenäinen vekselioikeus kuin esim. siirronsaajan oikeus. Laki luonnehtii siirronsaajan ja takaajan oikeudet miltei samoin sanoin.¹²⁸ Kumpikin saa »vekselistä johtuvat oikeudet» eikä esim. edellisen vekselinhaltijan oikeuksia sinänsä.¹²⁹

Avalin antajan takautumisoikeuden perusteena on sama perusajatus kuin siviilioikeudellisen takaajankin kohdalla: samalla kun takaaja täyttää maksuvelvollisuutensa saamamiestä kohtaan, vapauttaa hän taakaamansa henkilön suoritusvelvollisuudesta maksunsaajaa kohtaan. Mutta vekselilaki menee pitemmälle kuin siviililaki antaessaan maksun suorittaneelle takaajalle regressioikeuden ei vain päävelallista, vaan myös välittömästi kaikkia niitä kohtaan, jotka ovat tälle vekselivastuussa.¹³⁰ Toiselta puolen: takaajan suorittaessa maksun vapautuvat vekselivastuusta kaikki ne, jotka ovat vastuujärjestyksessä myöhempiä

¹²⁸ VekseliL 32 § 3 mom. vrt. 14 § 1 mom. sekä väliin tulleen maksajan osalta 63 § 1 mom. Viimeksi mainitun johdosta lausuttiin Genève'n kokouksen radaktiovaliokunnan raportissa mm.: »De même que dans le cas de l'article 32, troisième alinea, concernant le donneur d'aval, on a évité de parler de la »subrogation dans les droits du porteur», car le droit du donneur d'aval et de l'intervenant est toujours indépendant et originaire, tandis que, suivant le droit commun, le subrogé a les mêmes droits que le créancier aux droits duquel il est substitué» — Comptes rendus s. 147.

Haagin kokouksessa esitettyjen samansisältöisten ajatusten johdosta ks. esim. *Langen*, *Der Schutz des Wechselverkehrs*, *Festschrift für Ernst Zitelmann* (Altenburg 1913) s. 10—11.

Ks. myös *Vivante*, *Haag Actes* 1910 s. 308: »...l'avaliste a un droit propre tandis que le cessionnaire et l'héritier ont les droits de leur auteurs».

¹²⁹ *Helper* s. 152, *Quassowski—Albrecht* s. 196, *Stranz* s. 201, *Lescot—Roblot* s. 572—573 ja 577, *Hélène Sinay* s. 48, *Zimmermann* m.k. s. 252 — vrt. kuitenkin Italian kassatio-oikeuden 16.1.1941 antaman tuomion perusteluja, joissa nojaututaan surrogatioajatukseen, *Caemmerer* s. 221. — Eri mieliä on siitä, voiko takaaja saada oikeuden niihin erityisvakuuksiin, joita päävelallinen on velkojalle antanut ko. vekselivelasta, epävästi mm. *Baumbach—Hefermehl*, joka voi nojautua myös eräaseen saksalaiseen tuomioon, ks. m.t. s. 106 ja siellä mainittu RG 35, 246. Vrt. *Jacobi* s. 691 m. 1. — Kun itsenäisen vekselioikeuden myöntämisellä vekselin takaajalle on tarkoitettu vahvistaa hänen asemansa eikä sitä heikentää, ei pelkästään sanottuun »itsenäisyyteen» perustuva todistelu tunnu vakuuttavalta. Eri asia on että päävelasta annettu vakuus voi olla annettu sellaisin ehdoin, ettei avalin antaja voi sitä odottaa saavansa.

¹³⁰ VekseliL 32 § 3 mom.

kuin päävelallinen, niin kuin myöhemmät siirtäjät ja näiden takaajat, mutta näitä vastaan ei vekselin takaajan regressioikeus ulotu. Jos takaus on annettu hyväksyjän puolesta, saa takaaja maksaessaan vekselin määrän takautumisoikeuden vain tätä vastaan, mutta asettajan tai siirtäjän puolesta annettu takaus tuottaa takautumisoikeuden sen lisäksi myös asettajaa sekä siirtäjää ja aikaisempia siirtäjiä sekä näiden takaajia vastaan.¹³¹

Regressioikeuden tuottaa vain suoritus vekselinhaltijalle, joka voi vaatia suoritusta, ja yleensä siis edellytetään vekselin erääntymistä.¹³² Muulloin on kysymys ehkä vekselin tavallisesta luovutuksesta takaajalle. Milloin aval on annettu takautumisvelallisen puolesta, edellytetään siis takautumisedellytysten olevan olemassa. Sitä ennen suorituksen tehdessään ei takaaja saa myöskään VekseliL 40 §:n mukaista maksusuojaakaan eikä suoritus tuota hänelle oikeutta 49 §:n mukaisiin lisäetuihin. Milloin takaaja suorittaa maksun takautumisoikeuden menettämistä huolimatta takautumisvelallisen puolesta, voidaan häneen kohdistaa päävelallisen taholta ne väitteet, jotka olisi voitu esittää maksun saajaa vastaa henkilökohtaisesti, koskapa vekseli ei tällöin enää ole yleensäkiään kiertokelpoinen.¹³³

Maksun veroinen on myös VekseliL 42 §:n mainitsemissa tapauksissa tapahtunut vekselin määrän tallettaminen, mikä on tehtävä siinä järjestyksessä kuin lokakuun 9 päivänä 1931 annetussa laissa rahan, arvopaperien tai asiakirjain tallettamisesta velan maksuna tai vapautumiseksi muusta suoritusvelvollisuudesta on säädetty.¹³⁴ Kun takaaja

¹³¹ *Jacobi* s. 689. Se joka ei ole antanut avoimesti takausta, ei voi nojautua 32 §:n 3 mom. säännökseen, Itävallan korkein oikeus 4.11.1937, *Caemmerer* s. 262.

Kun se, joka on hyväksynyt vekselin väliintulijana ei ole vastuussa sille henkilölle, jonka eduksi hyväksyminen on annettu, johtuu tästä, ettei tämän henkilön puolesta takauksen antanut saa regressioikeutta väliintulijaa vastaan (VekseliL 58 § 1 mom., verr. 32 § 3 mom.)

¹³² *Stranz* s. 202.

¹³³ *Stranz* s. 202, vrt. s. 159 sekä vastaavasta tilanteesta siirtäjän lunastaessa häneen nähden vanhentuneen vekselin, *Rekola* m.t. s. 409.

¹³⁴ *Jacobi* s. 687—688 ja *Stranz* s. 236; tallettamislain sovellutuksesta yleensä ks. *Souri*, 9. X. 1931 annetusta tallettamislaista ja sen hyväksikäyttämisestä, Suomen vakuutuslakimiesten yhdistyksen julkaisuja II (Helsinki 1936) s. 149—168 sekä *Niku-paavola*, Yhteiskiinnityksestä I (Vammala 1953) s. 431—437 ja siellä mainittua kirjallisuutta.

kuitenkaan ei maksun tallettamisen kautta yleensä välittömästi voi saada vekseliä haltuunsa, ei tallettaminen häntä paljon auta takautumisoikeuden toteuttamisessa.

Milloin takaaja, joka on vekselin määrän vain osaksi taannut, suorittaa osamaksun, saa hän vekselistä johtuvat oikeudet vain vastaavalta osalta, kun taas vekselinhaltija, mikäli kysymys ei ole maksamatta olevan jäännöksen suorittamisesta, muutoin pysyy vekselivelkojana eikä maksu sen vuoksi tuota maksajalle oikeutta itse vekseliin. Maksusta on tehtävä kuitenkin vaadittaessa merkintä vekseliin, maksajalle annettava kuitti sekä lisäksi oikeaksi todistettu jäljennös vekselistä ja, mikäli vekseli ei »takaudu kuluitta», protestista, joiden asiakirjojen avulla takaaja voi jatkaa regressiä.¹³⁵ Hänellä ei edes ole oikeutta suorittaa muuta osaa vekselistä muutoin kuin väliintulleena maksajana, mikäli väliintuloedellytykset ovat olemassa.¹³⁶ Jos taas vekselintakaaja, joka on vekselin koko määrästä vastuussa, suorittaa velkojan suostumuksella vain osan vekselin määrästä, on epäiltävää, voiko VekseliL 51 §:n analoginen sovellutus tulla kysymykseen. Analogian, jolla on puoltajia kirjallisuudessa,^{136a} estänee tällöin se, että mainitun sinänsä poikkeuksellisen säännöksen sisältävän lainkohdan tärkein peruste, maksajan oikeus kieltäytyä kokonaissuorituksesta, puheena olevassa tapauksessa puuttuu.¹³⁷

Takautumisoikeuden ollessa n.k. itsenäinen vekselioikeus ei päävelallisella eikä muulla takautumisvelallisella yleensä ole mahdollisuutta torjua takautumiskannetta väitteellä, joka perustuu velallisen ja jonkun aikaisemman vekselinhaltijan väliseen oikeussuhteeseen.¹³⁸ Sitä

¹³⁵ Ex analogia VekseliL 51 §; *Stranz* s. 203 ja 293 ja *Lescot—Roblot* I s. 579.

¹³⁶ *Jacobi* s. 690.

^{136a} *Jacobi* s. 690; *Baumbach—Hefermehl* s. 137. — Vrt. VekseliL 39 § 2 mom. ja siitä *Stranz* s. 221.

¹³⁷ Tästä huomauttaa *Stranz* s. 293. Kysymys on riitainen.

¹³⁸ *Lescot—Roblot* s. 574. Esim. seuraava ranskalainen ratkaisu: Sittenkun asettajan takaaja, eräs vakuutuslaitos, oli maksanut vekselin määrän ja vaati suoritusta vekselin hyväksyjältä, väitti tämä, että vekselinsaaaja oli toimittanut vain osan siitä filmierästä, jonka kokonaishinnasta vekseli oli hyväksytty. Hyväksyjä tuomittiin kuitenkin maksamaan vekselin koko määrä takaajalle, joka huomautti olleensa vilpittömässä mielessä ja viittasi vekselinsaaajan väitesuojan periaatteeseen, Cour de Rouen 29.7.1936, *Revue trim. de droit commercial* 1953, s. 55. — Samoin *Caem-*

vastoin on selvää, että velallinen voi esittää takausmiestä vastaan kaikki heidän väliseensä oikeussuhteeseen perustuvat väitteet,¹³⁹ esim. sen, että takaaja itse on asiallisesti päävelallinen.

Suorittaessaan vekselin maksun takaaja täyttää myös omakohtaisen vekseliin perustuvan suoritusvelvollisuutensa.¹⁴⁰ Tästä johtuen vain harvoin voinnee syntyä tilanne, jossa joku niistä, joihin takaaja puolestaan voi kohdistaa regressioikeutensa, voisi edes VekseliL 17 §:n säännökseen nojautuen väittää takaajan vekselin saadessaan toimineen tahallansa velallisen vahingoksi. Milloin takaaja jo takaukseen mennessään on toiminut sanotussa tarkoituksessa tai ryhtynyt toisen toimeksiannosta takaajaksi voidakseen, vekselin tämän lukuun maksettuaan, edelleen periä vekselin määrän päävelalliselta, voi väitteessä olla perää.¹⁴¹ Mutta myös muissa tilanteissa näyttää mahdolliselta joskus luonnehtia vekselin lunastaminen tahalliseksi toiminnaksi velallisen vahingoksi. Milloin maksun suorittaja on tietoinen väiteperusteista sekä siitä, että päävelallinen varmuudella ja menestyksellä tulisi väitteeseen nojautumaan, lieenee takaajan regressioikeuden menettämisen uhalla kieltäytyminen suorituksesta.¹⁴² Joskus on kirjallisuudessa menty vieläkin pitemmälle.¹⁴³

mererin mainitsema Luzernin Schuldbetreibungs- und Konkurskammer'in t. 11.10. 1948 (m.t. s. 223).

¹³⁹ Amsterdamin Kantongericht'in t. 15. 11. 1935, jossa hyväksyjän sallittiin takaajaansa vastaan esittää kaikki heidän väliseensä oikeussuhteeseen perustuvat väitteet, *Caemmerer* s. 222—223.

¹⁴⁰ Vekselitakauksen tuottaman velvoituksen itsenäisyyteen nähden ei päävelallinen voinut kieltää takaajaa suorittamasta maksua, Italian kassatio-oikeus 14.7.1936, *Caemmerer* s. 219.

¹⁴¹ Tällaiseen tapaukseen rajoittaakin väitevallan *Stranz* m.t. s. 202, vrt. myös *Hakulinen*, *Velkakirjalaki* s. 102, jossa kollusiivista yhteistoimintaa vekselin haltijan ja luovuttajan edeltäjän välillä pidetään silmällä. — Vrt. muuten *Baumbach—Hefermehl* s. 106, jossa vain yleisesti viitataan VekseliL 17 §:n säännöksiin, ja *Lescot—Roblot* I s. 574 m. 5.

Vrt. siviilioikeudellista takausta koskevista periaatteellisesti poikkeavista säännöistä esim. *Ussing*, *Kaution* s. 128 ja *Ekström*, *Löftesmans regress till medgåldenären och medlöftesmannen* II (Helsingfors 1907) s. 110.

¹⁴² Vekselioikeudellisen väitesuojaperiaatteen uusimmista tulkinnoista viitattakoon ensi sijassa *Carry'n* tutkimukseen, *La règle de l'inopposabilité des exceptions*

12. Kaksi tai useampia henkilöitä voi samalla kertaa tahi perättäisesti antaa avalin saman vekselivelallisen puolesta. Yleisen säännön mukaan he vastaavat vekselin maksamisesta sen haltijalle yhteisvastuullisesti.¹⁴⁴ Milloin joku heistä maksaa vekselin, saa hän VekseliL 32 §:n 3 mom. mukaan takautumisoikeuden sekä sitä vastaan, jonka hän on taannut, että niitä vastaan, jotka vekselin nojalla ovat viimeksi mainitulle vastuussa. Mainitun säännön mukaan ei siis maksanut takaaja saavuta mitään vekselioikeuksia kanssatakaajiansa vastaan. Sitä vastoin lienee Suomen siviilioikeuden yleisten periaatteiden mukaan katsottava, ellei muuta ole kanssatakaajien kesken sovittu, että maksu tuottaa takaajalle regressioikeuden takauskumppaneita kohtaan, mikä oikeus on yleisen siviilioikeuden mukainen eikä siis vekselioikeudellinen.¹⁴⁵

en matière d'effets de change et la bonne foi du porteur, Aequitas und bona fides, Festgabe zum 70. Geburtstag von August Simoni (Basel 1955) s. 29 ss. sekä edellä mainittuun *Friedel'in* teokseen.

¹⁴³ *Jacobin* mukaan (m.t. s. 689) jo tietoisuus väiteperusteesta ja varmuus väitteen menestymismahdollisuudesta olisi riittävä. Hän jättää kuitenkin huomiotta sekä päävelallisen intressin, joka voi vaatia, kaupallisen arvioinnin mukaan, luopumista väitteestä, että maksajan edun, jota arvioitaessa ei ole unohdettava hänen omaa maksuvelvollisuuttansa ja maksusta kieltäytymisen hänen kaupallista nimeänsä vahingoittavaa vaikutusta. — Siihen, että velallinen maksusta huolimatta voisi saada vahinkonsa muilla keinoin tosiasiallisesti korvatuiksi, ei voitane kiinnittää huomiota; tätä vastaan mm. *Carry*, joka voi nojautua edustavaan kirjallisuuteen, m.k. s. 38—39.

¹⁴⁴ VekseliL 47 § 1 mom.

¹⁴⁵ Ks. *Grönvall—Heikonen* s. 39 m. 1, *Quassowski—Albrecht* s. 196 sekä erillisten takaussitoumusten merkityksestä KKO 1931 I 32, *Hakulinen*, Velkakirjalaki s. 60 ja toisaalta esim. *Lescot—Roblot* s. 580 ja koko kysymyksestä *Staehelein* m.k. s. 28 ss.

Vrt. tekstissä sanotun johdosta myös KKO t. 9.12.1955 N:o 3849 (Heikkilä ym./Räihä):

Sittenkun pankkiin oli diskontoitu R:n hyväksymä H:n asettama vekseli määrältään 385.000 mk, oli H. lunastanut vekselin pankista ja lainhakumenettelyssä saamansa lh:n päätöksen nojalla perinyt vekselin määrän korkoineen ja kulunsa, yht. 416.456 mk, R:ltä. R. haki takaisinsaantia.

Kun R. ei ollut saanut vekseliä diskontattaessa siitä vastiketta vaan se oli tullut U. oy:n hyväksi, velvoitti *Loimaan KO* H:n suorittamaan R:lle mainitut 416.456 mk korkoineen.

Turun HO, koska H:n ja R:n oli katsottava tarkoittaneen, että vekseliä diskontoitaessa saatu vastike tultaisiin käyttämään U.oy:n hyväksi, niin kuin oli tapahtu-

Milloin useammat ovat taanneet eri vekselivelallisia, määräytyy vastuun sisältö eri takaajien kohdalta edellä selostettujen sääntöjen mukaan ja on riippuvainen kunkin kohdalta sen vastuusta, jota aval tarkoittaa. Maksava vekselitakaaja voi tällöin saada, VekseliL 32 §:n 3 mom. mukaisesti, vekselistä johtuvat oikeudet myös muuta vekselin takaajaa vastaan, milloin tämä on antanut takauksensa sellaisen vekselivelallisen puolesta, joka on edellisen takaajan päävelalliselle vastuussa vekselistä.¹⁴⁶

13. Erillinen vekselitakaus. Pääasiassa Ranskassa ja eräissä ranskalaisen oikeuden vaikutuspiiriin kuuluvissa maissa¹⁴⁷ vaikiintuneen kaupallisen käytännön johdosta hyväksyttiin Genève'n vekselisopimukseen määräys, jonka mukaan sopimusvaltiot voivat poiketen yhteisen vekselilakitekstin 31 art. säännöksistä sallia omalla alueellaan vekselitakauksen merkitsemisen myös erilliseen asiakirjaan (a v a l p a r a c t e s é p a r é).¹⁴⁸ Suomi ja muut pohjoismaat eivät ole katso-neet tarpeelliseksi käyttää hyväkseen tätä mahdollisuutta. On pidetty

nutkin, eikä H:n ja R:n välille näin ollen ollut syntynyt velkasuhdetta, jätti asian KO:n päätöksen varaan.

KKO, koska oli näytetty H:n ja R:n, jotka olivat olleet U.oy:n osakkaita ja H. yhtiön hallituksen puheenjohtaja ja R. sen toimitusjohtaja, laatineen po. vekselin HO:n mainitsemassa tarkoituksessa ja heidän oli katsottava tällöin tarkoittaneen, kun muuta ei ollut selvitetty, että he vastaisivat vekselin sisällyksestä puoliksi kumpikin, velvoitti H:n oikeudenomistajat, jotka olivat H:n kuoltua hakeneet muutosta, suorittamaan R:lle takaisin vain puolet hänen lainhakuasiassa maksettavaksi tuomitun pääoman ja koron määrästä. Vähemmistö HO:n lausumin perusteina ja kun kysymys oli takaisinsaannista, joka kohdistui lainhakuasiassa vekseliasiakirjan perusteella annettuun lh:n päätökseen, jätti asian HO:n tuomion varaan.

Asiaan liittyvistä takaisinsaantia koskevista prosessuaalisista kysymyksistä esim. E. Forsman, Utsökningslag (Helsingfors 1895) s. 12, Wrede, Finlands gällande civil-processrätt, tredje bandet, Utsökningsväsendet. Andra upplagan (Tammerfors 1936) s. 95 ja Trygger, Lagsökning för gäld (Upsala 1893) s. 57.

¹⁴⁶ Lescot—Roblot I s. 581; vekselitakauksen yhteydessä esiintyvistä jälkitakauksesta ks. edellä aliv. 20.

¹⁴⁷ Belgia, Hollanti, Espanja, Egypti, Portugal, Meksiko ym., Lescot—Roblot I s. 562; vrt. Jacobi s. 677—678 sekä asian käsittelystä Genève'ssä Hupka m.t. s. 28 ss.

¹⁴⁸ Genève'n sopimuksen II Liitteen 4 art. Ks. myös Haag 1912 Actes I s. 170 ja Haagin sopimuksen liite I art. 5. — Asiaan ei vaikuta pääsitoumuksen antamispaikka.

riittävänä, että siviilioikeuden säännösten mukaan voidaan sitoutua takaukseen — useimmiten sellainen takaus annetaan erillisessä takauskirjassa — myös vekselivelasta,¹⁴⁹ vaikka velkoja tällaisen takaussitoumuksen nojalla ei saavutakaan vekselioikeutta takausmiestä vastaan eikä voi ajaa kannetta¹⁵⁰ sen perusteella vekseliasiana.^{151 152}

Riippumatta siitä, onko kotimaan vekselioikeuteen liitetty erillisen vekselitakauksen säännöstö vai ei, sopimusvaltiot ovat velvolliset kuitenkin tunnustamaan muun sopimusvaltion omalla alueellaan noudatettavaksi antamat erillistä vekselitakausta koskevat määräykset.¹⁵³ Tämän sopimusvelvoituksensa on Suomi täyttänyt sisällyttämällä, yhdenmukaisesti Skandinavian maiden kanssa, vekselilakiinsa yleisen säännöksen, jonka mukaan vekselisitoumuksen muodollinen pätevyys on arvosteltava sen valtion lain mukaan, missä sitoumus on allekirjoitettu, ja omaksumalla saman periaatteen myös yleiseksi vekselisitoumuksen oikeusvaikutuksia koskevaksi pääsäännöksi, jonka mukaan mm. vekselitakausta on arvosteltava.¹⁵⁴ Milloin tämän johdosta Suomessa joudutaan ulkomailla annettua erillistä vekselitakausta käsittelemään, on kuitenkin syytä huomata, että tällaisen vekselitakauksen oikeusseuraukset eivät ole *lex causae*n mukaan aina samat kuin vekseliin

¹⁴⁹ Esim. KKO 1935 II 107, 1954 II 124; KKO t. 1.4.1954 N:o 1086 (Kesko Oy/Tiitta).

¹⁵⁰ Joskus näkee meillä virheellisesti käsiteltävän erilliseen takaussitoumuksen perustuvaa kannetta vekseliasiana. Vrt. esim. alioikeuden muutoksenhakuosoitusta asiassa, jota koskee KKO:n kirjavihko n:o 580 RD 1953.

¹⁵¹ Ks. esim. Förslag till växellag m.m. (SOU 1931:14) s. 102–103, Eberstein m.t. s. 192 sekä *Helper*, Vekselloven s. 147–148.

¹⁵² Genèven kokouksen päättöasiakirjan IV kappaleessa kokous, ottaen huomioon luottopapereista vekselioikeuden alaan kuulumattomassa muodossa annettujen vakuuksien yhä lisääntyvän merkityksen, lausui toivomuksen, että Roomassa yksityisoikeutta koskevan lainsäädännön yhtenäistämiseksi toimiva kansainvälinen instituutti ryhtyisi harkitsemaan vekselisaatavien takaamista ja muuta vakuutta koskevia kysymyksiä, sikäli kuin nämä koskivat *vekselioikeutta* ja erittäinkin vekselitakausta. Toivomus ei tiettävästi ole tähän mennessä johtanut konkreettisiin tuloksiin.

¹⁵³ Genèven sopimuksen Liite II art. 23.

¹⁵⁴ VekseliL 80 § 1 mom. ja 81 § 2 mom. Ks. niiden johdosta *Helper* m.t. s. 147, *Holmboe* m.t. s. 77 sekä O. Hj. *Granfelt*, *De finländska växel- och checklagarnas mellanfolkliga bestämmelser*, Festschrift til Henry Ussing (1951) s. 137–138, 139, 140.

merkityn aval'in vaikutukset.¹⁵⁵ Selvää on, että milloin vekselitakaus on annettu erillisenä, siihen ei voida yksinään nojautua, vaan kantajan on esitettävä erillisen takauskirjan ohella myös itse vekseli.¹⁵⁶

¹⁵⁵ Esim. Ranskan oikeuselämässä erillinen vekselitakaus on yleinen. Ranskan pankit vaativat sellaisen asettamista usein asiakkailtaan ryhtyessään myöntämään vekseliluottoa. Luottovakuutuksessa sitä myös käytetään yleisesti; vakuutuksen-antajan sitoumus käsitetään erilliseksi vekselitakaukseksi.

Aikaisemmassa lainkäytössä hyväksyttiin erillinen vekselitakaus myös yleis-takauksena. Nykyisin vaaditaan kuitenkin vekselitakauksen vaikutusten saavutta-miseksi, että takauksen tarkoittamat vekselit on yksilöitävä erillisessä takauskir-jassa, ja tämä vaatimus ulottuu myös vekselin määrän ilmoittamiseen. Lisäksi on vastuu aika rajoitettava (ks. Cour de cass. 7.3.1944, *Caemmerer* s. 191—192). Lisäksi esim. *Ripert*, *Droit commercial* s. 750—751 sekä *Lescot—Roblot* m.t. s. 564. Siihen nähden, että aval par acte séparé tavallisesti annetaan tietyille velkojalle, on sanottu, että se vain suhteessa tähän tuottaa vekselioikeudelliset vaikutukset. Tällainen vekselitakaus ei seuraa päävekselisitoumusta sen kiertäessä *ipso jure*, vaan sen luo-vuttaminen seuraajalle on mahdollista vain saatavan siirtoa koskevien säännösten mukaisesti. Ks. esim. *Percerou—Bouteron*, *La nouvelle législation française et internationale de la lettre de change, billets à ordre et du cheque* I s. 101—102 sekä *Comptes rendus* (Genève 1930) s. 231—234. Lisäksi mm. *Hupka* m.t. s. 78—79, *Sinay*, *La situation juridique du donneur d'aval*, *Revue trimestrielle de droit commercial* 1953 s. 19—21, 24, 26, 43—48 sekä Haag Actes 1910 s. 307, 1912 Actes II s. 35.

¹⁵⁶ *Ernst Picard*, Haag Actes 1910 s. 307 i.f.